

**Stan obecny i niezbędne zmiany regulacyjne w zakresie biogazu
trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem rolnym
lub zakładem produkującym odpady**

Prof. UPP dr hab. inż. Krzysztof Pilarski

2026 rok

Spis treści.....	2
Wykaz skrótów.....	3
Streszczenie.....	4
Wprowadzenie.....	6
1. Przedmiot i zakres opracowania.....	8
2. Metodyka opracowania.....	10
3. Definicje i uporządkowanie pojęć.....	12
4. Znaczenie biogazu zintegrowanego z gospodarstwem rolnym lub zakładem produkującym odpady.....	15
5. Charakterystyka obecnego stanu prawnego.....	18
6. Identyfikacja obecnych problemów interpretacyjnych i praktycznych.....	21
7. Analiza barier regulacyjnych.....	24
8. Analiza niespójności pomiędzy poszczególnymi gałęziami prawa.....	26
9. Modele funkcjonowania instalacji biogazowych trwale związanych z gospodarstwem lub zakładem.....	28
10. Kryteria uznania instalacji za trwale i funkcjonalnie związaną z gospodarstwem lub zakładem	30
11. Skutki braku odpowiednich regulacji.....	33
12. Potrzeba zmian regulacyjnych – uzasadnienie systemowe.....	35
13. Kierunki niezbędnych zmian regulacyjnych.....	37
14. Propozycje konkretnych rozwiązań legislacyjnych.....	40
15. Rekomendacje dla administracji publicznej.....	43
16. Rekomendacje dla inwestorów i operatorów.....	45
Wnioski końcowe.....	48
Podsumowanie i akty prawne.....	50

Wykaz skrótów

BCU – Branżowe Centrum Umiejętności;

DŚU – decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach;

KIP – karta informacyjna przedsięwzięcia;

KPO – Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności;

MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;

OZE – odnawialne źródła energii;

UPPZ – uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego;

WZ – decyzja o warunkach zabudowy.

Streszczenie

Niniejszy raport poświęcony jest analizie obecnego stanu prawnego oraz identyfikacji niezbędnych zmian regulacyjnych w zakresie biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem. Punktem wyjścia przyjętej analizy było założenie, że tego rodzaju instalacje nie powinny być oceniane wyłącznie jako klasyczne źródła energii odnawialnej, lecz jako elementy szerszego układu technologicznego, organizacyjnego i środowiskowego, w którym powstawanie substratów, ich przetwarzanie, wykorzystanie energii oraz zagospodarowanie produktów procesu tworzą funkcjonalną całość.

Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że obecny system prawny nie jest dostatecznie dostosowany do specyfiki takich instalacji. Problem nie polega na całkowitym braku regulacji, lecz na ich rozproszeniu pomiędzy różne gałęzie prawa oraz na braku jednego, wspólnego modelu kwalifikacyjnego dla biogazowni rzeczywiście związanych z działalnością podstawową gospodarstwa rolnego lub zakładu. Powoduje to niepewność interpretacyjną, rozbieżności w praktyce organów oraz trudności w przewidywaniu rzeczywistej ścieżki przygotowania i realizacji inwestycji.

Za jeden z głównych problemów uznano brak dostatecznie precyzyjnej definicji instalacji biogazowej trwale i funkcjonalnie związanej z gospodarstwem rolnym lub zakładem. Obowiązujące przepisy rozpoznają wprawdzie pojęcie biogazowni rolniczej oraz przewidują rozwiązania szczególne dla tej kategorii inwestycji. Jednak nadal nie tworzą kompletnego i spójnego zestawu kryteriów pozwalających odróżnić instalacje rzeczywiście lokalne i zintegrowane od przedsięwzięć jedynie formalnie odwołujących się do podobnego modelu.

Szczególne trudności ujawniają się na styku prawa odpadowego, energetycznego i nawozowego. Z technologicznego punktu widzenia substrat jest po prostu materiałem wejściowym do fermentacji metanowej, natomiast w ujęciu prawa ten sam materiał może zostać uznany za odpad, produkt uboczny, materiał pochodzenia rolniczego albo uboczny produkt pochodzenia zwierzęcego. Inwestorzy muszą nie tylko projektować proces technologiczny, ale równocześnie dowodzić zgodności całego układu materiałowego z kilkoma odmiennymi porządkami normatywnymi.

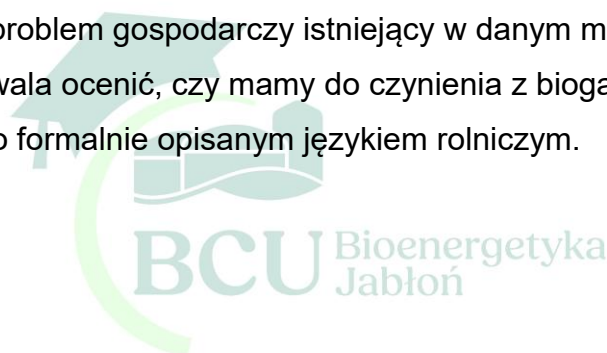
Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

W toku analizy przyjęto, że o rzeczywistym związku instalacji z gospodarstwem lub zakładem nie może przesądzać wyłącznie formalna własność, sama lokalizacja czy pojedyncza deklaracja inwestora. O uznaniu instalacji za trwale i funkcjonalnie związaną powinien decydować łączny zespół kryteriów obejmujący przede wszystkim powiązanie substratowe, lokalizacyjne, technologiczne, energetyczne, gospodarcze, środowiskowe oraz sposób zagospodarowania pofermentu. Dopiero na tej podstawie możliwe jest wyraźne odróżnienie instalacji rzeczywiście lokalnych od przedsięwzięć jedynie formalnie powiązanych z rolnictwem lub zakładem.

W ocenie eksperckiej szczególnej ostrożności wymaga przy tym odróżnienie deklarowanego związku inwestycji z gospodarstwem od związku rzeczywistego. Organ powinien badać bilans substratowy, strukturę transportu, sposób zagospodarowania pofermentu, relację do gruntów lub procesu produkcyjnego oraz to, czy instalacja rozwiązuje konkretny problem gospodarczy istniejący w danym miejscu. Dopiero taki zestaw informacji pozwala ocenić, czy mamy do czynienia z biogazownią lokalną, czy z przedsięwzięciem tylko formalnie opisanym językiem rolniczym.

Wprowadzenie

Biogaz wytwarzany w instalacjach trwale i funkcjonalnie związanych z gospodarstwem lub zakładem stanowi szczególną kategorię technologii energetycznej, której znaczenie wykracza poza klasycznie rozumianą produkcję energii. W odróżnieniu od instalacji funkcjonujących przede wszystkim jako autonomiczne przedsięwzięcia rynkowe, jednostki tego rodzaju pozostają osadzone w konkretnym układzie gospodarczym, w którym powstawanie substratów, ich przetwarzanie, wykorzystanie energii oraz zagospodarowanie produktów procesu tworzą logiczną i funkcjonalną całość. Ta szczególna cecha biogazu zintegrowanego z działalnością rolniczą lub produkcyjną uzasadnia potrzebę odrębnego i pogłębionego spojrzenia na jego status regulacyjny. Są one zarazem źródłem energii odnawialnej, elementem lokalnej gospodarki materiałowej, instrumentem zagospodarowania substratów organicznych oraz – w wielu przypadkach – ogniwem gospodarki nawozowej i środowiskowej. Taki stan rzeczy nie musi sam w sobie oznaczać wadliwości systemu, jednak w odniesieniu do instalacji lokalnych i zintegrowanych prowadzi do powstania szeregu trudności interpretacyjnych oraz praktycznych.

Celem niniejszego raportu jest dokonanie eksperckiej analizy obecnego stanu prawnego i funkcjonalnego w zakresie biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem oraz wskazanie niezbędnych kierunków zmian regulacyjnych. **Po pierwsze**, zmierza do uporządkowania podstawowych pojęć, relacji i modeli funkcjonowania instalacji tego rodzaju, tak aby możliwe było precyzyjne odróżnienie jednostek rzeczywiście zintegrowanych z działalnością podstawową od przedsięwzięć, które jedynie formalnie odwołują się do podobnego modelu. Znaczenie tego zagadnienia należy rozpatrywać w kilku wzajemnie powiązanych wymiarach. Biogazownie lokalne i zintegrowane mogą wzmacniać bezpieczeństwo energetyczne poprzez częściowe uniezależnienie gospodarstw i zakładów od zewnętrznych dostaw energii, a zarazem dostarczać energię w sposób bardziej przewidywalny niż źródła zależne od warunków pogodowych. **Po drugie**, chodzi o wymiar materiałowy i środowiskowy. **Po trzecie**, istotny jest wymiar gospodarczy. **Po czwarte**, systemowy i publiczny, gdyż biogaz zintegrowany z gospodarstwem lub zakładem wpisuje się w

logikę gospodarki obiegu zamkniętego, polityki klimatycznej oraz rozwoju obszarów wiejskich.

W praktyce opiniodawczej istotne jest również to, że dokumentacja takich przedsięwzięć bywa oceniana przez organy na bardzo wczesnym etapie, zwłaszcza przy sporządzaniu karty informacyjnej przedsięwzięcia i przy kwalifikacji do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jeżeli już w tym momencie nie zostanie klarownie pokazane, skąd pochodzą substraty, jak będą magazynowane, jaki jest status materiałów wejściowych oraz co stanie się z pofermentem, późniejsze postępowanie administracyjne staje się obciążone niepotrzebnymi uzupełnieniami, pytaniami organów i ryzykiem rozbieżnych interpretacji.

1. Przedmiot i zakres opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza aktualnego stanu prawnego, organizacyjnego i funkcjonalnego w obszarze biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem, a także wskazanie niezbędnych kierunków zmian regulacyjnych, które pozwoliłyby na bardziej racjonalne, jednoznaczne i praktycznie użyteczne ukształtowanie tego segmentu rynku. Punktem wyjścia dla podjętej analizy jest założenie, że szczególną kategorię stanowią te instalacje biogazowe, które nie funkcjonują jako byty oderwane od podstawowej działalności rolniczej lub produkcyjnej, lecz pozostają z nią w trwałym związku technologicznym, materiałowym, przestrzennym i gospodarczym. W takim ujęciu przez instalacje objęte zakresem niniejszego raportu należy rozumieć przede wszystkim jednostki wykorzystujące substraty powstające w sposób **ciągły, przewidywalny i naturalnie związany z podstawową działalnością gospodarstwa rolnego albo zakładu wytwarzającego odpady organiczne**. Chodzi zatem o te przypadki, w których biogazownia stanowi element szerszego układu gospodarczego, służącego nie tylko do produkcji energii, lecz również **zagospodarowaniu produktów ubocznych, pozostałości poprodukcyjnych, odchodów zwierzęcych, resztek organicznych bądź innych frakcji biodegradowalnych, które bezpośrednio wynikają z charakteru działalności podstawowej**.

W opracowaniu przyjęto, że kluczowe znaczenie ma odróżnienie instalacji rzeczywiście zintegrowanych z miejscem powstawania substratów od przedsięwzięć, które jedynie formalnie odwołują się do działalności rolniczej lub odpadowej, natomiast w realiach inwestycyjnych mają charakter odrębnych, samodzielnych instalacji o dominującej funkcji energetycznej lub przetwórczej. Rozróżnienie to ma znaczenie nie tylko porządkujące, lecz przede wszystkim regulacyjne, ponieważ brak jednoznacznych kryteriów w tym zakresie prowadzi do rozbieżności interpretacyjnych, trudności administracyjnych oraz niepewności po stronie inwestorów i organów stosujących prawo.

Konieczne było wyraźne wyznaczenie granic analizy. Poza zasadniczym zakresem analizy pozostają zatem zagadnienia dotyczące dużych, scentralizowanych

instalacji opartych głównie na substratach pozyskiwanych z rozproszonego rynku, instalacje funkcjonujące bez wyraźnego związku z gospodarstwem rolnym lub zakładem wytwarzającym odpady organiczne, a także szeroko rozumiana problematyka biometanu ujmowana w kontekście krajowego systemu gazowego, rynku paliw transportowych czy ogólnych mechanizmów transformacji energetycznej. Zagadnienia te mogą być przywoływane jedynie pomocniczo, o ile pozostają istotne dla wyjaśnienia badanego problemu, jednak nie stanowią zasadniczego przedmiotu niniejszego raportu.

W granicach opracowania szczególną uwagę poświęcono zatem nie samemu potencjałowi energetycznemu biogazu, lecz temu, jak technologia ta funkcjonuje w dokumentacji inwestycyjnej i administracyjnej. Znaczenie mają zwłaszcza: opis przedsięwzięcia w KIP, kwalifikacja przedsięwzięcia na potrzeby decyzji środowiskowej, wykazanie braku nadmiernych oddziaływań odorowych i transportowych, wykazanie tytułu do korzystania z substratów, powiązanie instalacji z gruntem lub zakładem oraz logiczny, udokumentowany model zagospodarowania pofermentu. Bez tych elementów nawet poprawnie zaprojektowana technicznie biogazownia może zostać odebrana przez organ jako przedsięwzięcie nie dość precyzyjnie określone.

BCU Bioenergetyka
Jabłoń

2. Metodyka opracowania

Niniejszy raport został opracowany w oparciu o podejście analityczne łączące ocenę stanu prawnego, analizę praktyki stosowania przepisów oraz odniesienie do rzeczywistych uwarunkowań technologicznych i eksploatacyjnych instalacji biogazowych trwale związanych z gospodarstwem lub zakładem. Przyjęta metodyka wynika z założenia, że prawidłowa ocena potrzeb regulacyjnych w tym obszarze nie może ograniczać się wyłącznie do literalnego odczytania obowiązujących przepisów, lecz powinna uwzględniać również sposób ich interpretacji, konsekwencje praktyczne dla inwestorów i operatorów oraz technologiczną specyfikę procesu fermentacji metanowej. Podstawę opracowania stanowiła, **po pierwsze**, analiza obowiązujących aktów prawnych oraz powiązanych z nimi dokumentów wykonawczych, interpretacyjnych i systemowych odnoszących się do funkcjonowania instalacji biogazowych. Analizie poddano w szczególności przepisy z obszaru odnawialnych źródeł energii, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, planowania i zagospodarowania przestrzennego, procesu inwestycyjno-budowlanego, a także regulacje dotyczące produktów pofermentacyjnych, nawozów oraz wymogów sanitarnych i weterynaryjnych tam, gdzie mają one znaczenie dla oceny funkcjonowania instalacji. **Drugim** elementem metodyki była analiza praktyki administracyjnej i inwestycyjnej. Przyjęto bowiem, że rzeczywiste bariery rozwoju instalacji biogazowych nie wynikają wyłącznie z treści samych przepisów, ale w znacznym stopniu z ich niejednolitej interpretacji, zróżnicowanego podejścia organów oraz trudności w przełożeniu wymagań formalnych na specyfikę przedsięwzięć powiązanych z gospodarstwem rolnym lub zakładem wytwarzającym odpady organiczne.

Istotnym składnikiem metodyki była również analiza uwarunkowań technologicznych i eksploatacyjnych. Z technologicznego punktu widzenia znaczenie mają bowiem nie tylko parametry samej instalacji, ale również stabilność i przewidywalność strumienia substratów, ich pochodzenie, skład fizykochemiczny, logistyka dostaw, sposób zagospodarowania ciepła i energii elektrycznej, a także możliwość wykorzystania masy pofermentacyjnej w bezpośrednim otoczeniu miejsca jej wytworzenia. Takie podejście pozwoliło na ocenę, czy obowiązujące wymagania

odpowiadają rzeczywistym potrzebom technologii, czy też prowadzą do sztucznego zrównania instalacji lokalnych z przedsięwzięciami o odmiennym profilu funkcjonalnym.

W części praktycznej przyjęto również założenie, że dokumentacja biogazowni lokalnej powinna być oceniana tak, jak ocenia się działający układ technologiczny, a nie jedynie opis obiektu budowlanego. Oznacza to potrzebę sprawdzenia, czy wskazany wsad odpowiada realnej produkcji gospodarstwa lub zakładu, czy przewidziane zbiorniki i place magazynowe są adekwatne do rytmu dostaw, czy technologia uwzględnia zmienność składu substratów oraz czy poferment ma odbiorcę, powierzchnię nawozową albo inną ścieżkę zagospodarowania. W ekspertyzie regulacyjnej te elementy są równie ważne jak sama moc elektryczna instalacji.

3. Definicje i uporządkowanie pojęć

Prawidłowe uporządkowanie pojęć stanowi warunek konieczny dla rzetelnej oceny obecnego stanu regulacyjnego oraz dla sformułowania propozycji zmian odnoszących się do biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem. Szczególnie wyraźne jest to w odniesieniu do instalacji, które z jednej strony pełnią funkcję źródła energii odnawialnej, z drugiej natomiast pozostają elementem systemu gospodarowania materią organiczną powstającą w toku działalności rolniczej lub produkcyjnej. W sensie technologicznym biogaz jest mieszaniną gazów powstającą w warunkach beztlenowego rozkładu substancji organicznych. Jego głównymi składnikami są metan i dwutlenek węgla, przy czym w zależności od rodzaju substratu, warunków procesu oraz stopnia stabilizacji materiału wejściowego może on zawierać również domieszki innych składników, takich jak siarkowodór, amoniak, para wodna czy śladowe związki organiczne.

Kolejnym pojęciem wymagającym uporządkowania jest biometan. W kontekście niniejszego raportu rozróżnienie to ma znaczenie zasadnicze, ponieważ przedmiotem analizy są przede wszystkim regulacje odnoszące się do instalacji przetwarzających materię organiczną w bezpośrednim związku z gospodarstwem rolnym lub zakładem, a nie pełna problematyka rynku biometanu jako paliwa systemowego. Biometan może stanowić jeden z kierunków zagospodarowania biogazu, lecz nie przesądza sam w sobie o funkcjonalnym związku instalacji z miejscem powstawania substratów. Szczególnej uwagi wymagają pojęcia związane z materiałem wejściowym i wyjściowym procesu. W sensie technologicznym substratem jest każda materia organiczna wprowadzana do procesu fermentacji metanowej w celu uzyskania biogazu. Oznacza to, że substratem może być zarówno surowiec celowo wytwarzany lub gromadzony z przeznaczeniem do fermentacji, jak i produkt uboczny, odpad lub pozostałość poprodukcyjna, o ile z technologicznego punktu widzenia nadaje się do wykorzystania w procesie. Dla projektowania regulacji konieczne jest więc wyraźne oddzielenie procesowego znaczenia pojęcia substratu od jego formalnoprawnej kwalifikacji.

W sensie prawnym szczególne znaczenie ma termin odpad. Pojęcie to ma charakter normatywny i nie może być definiowane wyłącznie przez cechy fizyczne

materiału. Ma to znaczenie zasadnicze, ponieważ zakwalifikowanie danego strumienia jako odpadu uruchamia określony reżim regulacyjny, obejmujący obowiązki ewidencyjne, transportowe, magazynowe, środowiskowe i administracyjne. Mechaniczne rozszerzanie reżimu odpadowego na wszystkie substraty pochodzące z działalności rolniczej lub produkcyjnej prowadzi bowiem do zatarcia różnicy pomiędzy racjonalnym wewnętrznym wykorzystaniem materiałów organicznych a gospodarowaniem odpadami w klasycznym rozumieniu. Na tym tle konieczne jest również wskazanie znaczenia pojęcia produkt uboczny. Chodzi o taki materiał lub substancję powstającą w procesie produkcyjnym, której zasadniczym celem nie było jej wytworzenie, ale która może być dalej wykorzystana bez konieczności prowadzenia procesu odzysku właściwego dla odpadu, pod warunkiem że jej dalsze użycie jest pewne, zgodne z prawem, technicznie możliwe i nie powoduje negatywnych skutków dla środowiska lub zdrowia ludzi. W tym miejscu należy przejść do pojęcia pofermentu, które w praktyce branżowej bywa używane niejednolicie. Z technologicznego punktu widzenia poferment nie jest odpadem procesowym pozbawionym wartości, lecz istotnym elementem całego układu technologicznego, którego prawidłowe zagospodarowanie decyduje o bilansie środowiskowym, logistycznym i ekonomicznym instalacji. W regulacjach poferment nie powinien być zatem postrzegany wyłącznie jako pozostałość wymagająca unieszkodliwienia, lecz jako materiał o potencjalnej wartości użytkowej, którego status prawny powinien odpowiadać jego rzeczywistej funkcji w gospodarce o obiegu możliwie zamkniętym.

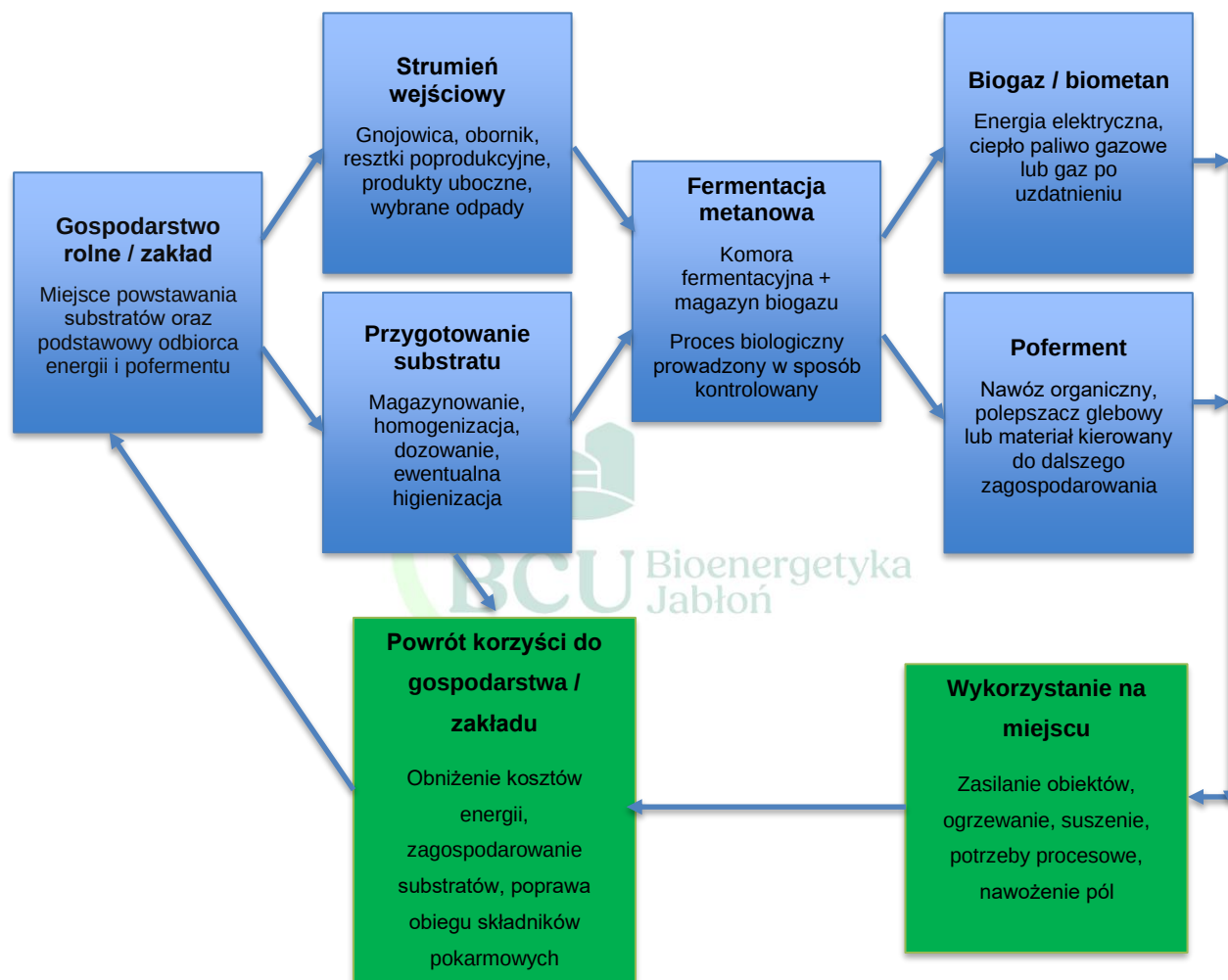
W dokumentacji inwestycyjnej poferment powinien być opisywany konkretnie, a nie wyłącznie jako ogólna „masa pofermentacyjna”. Zasadne jest rozdzielenie frakcji ciekłej i stałej, wskazanie przewidywanych ilości rocznych, pojemności magazynowych, okresów wyłączenia stosowania nawozowego, powierzchni gruntów możliwych do nawożenia oraz podstaw organizacyjnych odbioru. Ten element bywa w realiach inwestycyjnych jednym z pierwszych punktów, o które pytają organy środowiskowe i sanitarne. W tabeli 1 przedstawiono bilans materiałów w biogazowni.

Tabela 1. Schemat kwalifikacji materiałów wejściowych i wyjściowych w instalacji biogazowej.

Strumień materiałowy	Funkcja technologiczna	Możliwy status prawny	Kluczowe wymagania	Znaczenie dla dokumentacji
Substrat rolniczy	wsad do fermentacji	materiał rolniczy	pochodzenie, ilość, sezonowość	bilans substratów
Produkt uboczny	wsad / element bilansu procesu	nie jest odpadem, jeżeli spełnia warunki	pewne i zgodne z prawem użycie	uzasadnienie kwalifikacji
Odpad organiczny	wsad do procesu	odpad	ewidencja, transport, magazynowanie	kody, decyzje, procedury
UPPZ	substrat szczególny	reżim weterynaryjny	kategoria, higienizacja, nadzór	opis sanitarny i organizacyjny
Poferment	produkt procesu	materiał do zagospodarowania	magazynowanie, nawożenie, odbiór	plan gospodarki pofermentem

4. Znaczenie biogazu zintegrowanego z gospodarstwem rolnym lub zakładem produkującym odpady

Istota integracji – instalacja pozostaje powiązana z miejscem powstawania substratów oraz z lokalnym wykorzystaniem wytworzonych dóbr (poferment, energia elektryczna i ciepła i in.)

Schemat 1. Uproszczony schemat funkcjonalny biogazowni zintegrowanej z gospodarstwem lub zakładem.

Biogaz zintegrowany z gospodarstwem lub zakładem stanowi rozwiązanie o szczególnym znaczeniu technologicznym, środowiskowym, gospodarczym i energetycznym, ponieważ jego istota nie sprowadza się wyłącznie do wytwarzania energii, lecz polega na włączeniu procesu fermentacji metanowej w szerszy system racjonalnego gospodarowania materią organiczną. W odróżnieniu od instalacji funkcjonujących głównie jako niezależne przedsięwzięcia energetyczne, jednostki tego rodzaju są osadzone w rzeczywistym układzie produkcyjnym, w którym powstawanie substratów, ich przetwarzanie, wykorzystanie energii oraz zagospodarowanie produktów procesu pozostają wzajemnie powiązane. **W warunkach gospodarstwa rolnego fermentacja metanowa może pełnić funkcję narzędzia pozwalającego na bardziej racjonalne wykorzystanie biomasy, nawozów naturalnych, pozostałości poźniwnych, resztek paszowych oraz innych materiałów organicznych, które w przeciwnym razie pozostawałyby źródłem emisji, kosztów logistycznych lub problemów związanych z magazynowaniem i zagospodarowaniem.** Analogicznie, w zakładach przetwórczych lub innych jednostkach wytwarzających odpady organiczne biogazownia może stanowić element technologicznego domknięcia procesu produkcyjnego, umożliwiając odzysk energii z frakcji organicznych, które powstają w sposób ciągły i przewidywalny jako konsekwencja podstawowej działalności. Gospodarczo szczególne znaczenie analizowanego modelu polega na tym, że pozwala on na zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów już obecnych w gospodarstwie lub zakładzie. Może to oznaczać ograniczenie kosztów związanych z postępowaniem z odpadami organicznymi, poprawę bilansu energetycznego gospodarstwa lub zakładu, a także zwiększenie **odporności ekonomicznej na zmienność cen energii i paliw.**

Równie ważny jest wymiar środowiskowy. Biogazownie zintegrowane z miejscem powstawania substratów mogą odgrywać istotną rolę w ograniczaniu niekontrolowanych emisji gazów i odorów związanych z przechowywaniem oraz naturalnym rozkładem materii organicznej. W efekcie uzyskuje się nie tylko energię, ale także ograniczenie obciążeń środowiskowych, które w przeciwnym razie byłyby rozproszone i trudniejsze do zarządzania. Środowiskowe znaczenie tego modelu wiąże się także z bardziej uporządkowanym obiegiem składników pokarmowych. W układzie zintegrowanym z

gospodarstwem rolnym poferment może stanowić element racjonalnej gospodarki nawozowej, umożliwiając częściowy powrót składników pokarmowych na grunty związane z miejscem ich pierwotnego wytworzenia. Ta właśnie właściwość odróżnia instalacje rzeczywiście zintegrowane od przedsięwzięć, które koncentrują się wyłącznie na energetycznym wykorzystaniu biomasy bez szerszego powiązania z gospodarką substancją organiczną i nawozową.

W praktyce administracyjnej warto wyraźnie odróżniać oddziaływania nowe od oddziaływań już istniejących w gospodarstwie lub zakładzie. Jeżeli biogazownia przejmuje gnojowicę, pomiot, odpady organiczne albo pozostałości poprodukcyjne, które i tak musiałyby być magazynowane lub zagospodarowane, ocena środowiskowa nie powinna ograniczać się do prostego wskazania dodatkowej instalacji. Należy oceniać nie tylko powstanie nowego obiektu technologicznego, lecz przede wszystkim zmianę bilansu środowiskowego całego gospodarstwa albo zakładu po jego uruchomieniu. Biogazownia lokalnie zintegrowana może ograniczać emisje rozproszone związane z dotychczasowym magazynowaniem materii organicznej, zmniejszać ryzyko odorowe, porządkować gospodarkę substratami oraz stabilizować zagospodarowanie pozostałości poprodukcyjnych. W wielu przypadkach taka instalacja nie zwiększa presji środowiskowej, lecz poprawia bilans całego układu poprzez kontrolowaną fermentację, odzysk energii, ograniczenie niekontrolowanego rozkładu substratów oraz włączenie pofermentu w racjonalną gospodarkę nawozową lub materiałową. Dlatego w ocenie środowiskowej nie powinno się traktować jej wyłącznie jako dodatkowego źródła potencjalnych emisji, ale jako element technologiczny, który może zmniejszać sumaryczne obciążenie środowiska wynikające z działalności podstawowej.

To zasadnicza różnica pomiędzy obiektem lokalnie zintegrowanym a instalacją dowożącą wsad z szerokiego rynku. W tym przypadku biogazownia pełni funkcję porządkującą wobec istniejących strumieni materii organicznej

5. Charakterystyka obecnego stanu prawnego

Obecny stan prawny odnoszący się do biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem ma charakter wielowarstwowy i rozproszony. W konsekwencji sytuacja prawna inwestora jest kształtowana równocześnie przez przepisy z zakresu odnawialnych źródeł energii, prawa energetycznego, ochrony środowiska, gospodarki odpadami, planowania i zagospodarowania przestrzennego, prawa budowlanego, przepisów nawozowych oraz – w określonych przypadkach – przez regulacje weterynaryjne dotyczące ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego. Podstawowy trzon regulacyjny z perspektywy energetycznej tworzy ustawa o odnawialnych źródłach energii. Prowadzi to do sytuacji, w której nawet wtedy, gdy instalacja ma wyraźny charakter lokalny i pozostaje funkcjonalnie związana z gospodarstwem rolnym lub zakładem, nadal podlega ogólnym regułom rynku energii, zasadom przyłączania do sieci, wymogom wynikającym z warunków przyłączenia oraz formalnym mechanizmom sprzedaży energii albo biometanu. Prawo energetyczne i ustawa OZE nadają więc takim instalacjom status źródła energii, ale nie rozwiązują w pełni problemu ich szczególnej relacji z miejscem powstawania substratów.

Na tle tych regulacji istotne znaczenie ma ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu. Jednak zakres tej ustawy nie obejmuje całej problematyki biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem. Zatem ustawa szczególna pełni rolę częściowego uproszczenia, ale nie tworzy kompletnego, autonomicznego reżimu prawnego dla wszystkich instalacji wykorzystujących materię organiczną powstającą w ramach działalności podstawowej gospodarstwa lub zakładu. Na etapie przygotowania inwestycji pierwsze zasadnicze ograniczenia wynikają z przepisów środowiskowych. Dla inwestora oznacza to, że na bardzo wczesnym etapie musi on nie tylko opisać instalację jako źródło energii, ale również wykazać jej relację do otoczenia, rodzaj i pochodzenie substratów, logistykę dostaw, sposób magazynowania, potencjalne oddziaływania odorowe, hałasowe, transportowe oraz sposób zagospodarowania masy pofermentacyjnej.

Równolegle z reżimem środowiskowym funkcjonuje reżim gospodarki odpadami. Ustawa o odpadach pozostaje jednym z najbardziej doniosłych aktów dla biogazowni wykorzystujących materiały organiczne pochodzące z działalności rolniczej, spożywczej, przetwórczej lub innej działalności wytwórczej. Jej znaczenie nie polega wyłącznie na wprowadzeniu ogólnych obowiązków ewidencyjnych i organizacyjnych. Nie mniej istotne są regulacje planistyczne i budowlane. Zasadnicze znaczenie mają tu ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Dla biogazowni powiązanej z gospodarstwem lub zakładem ma to szczególne znaczenie, ponieważ nawet technologicznie racjonalna instalacja może napotkać przeszkody wynikające nie z samej technologii, lecz z przeznaczenia terenu, braku odpowiednich ustaleń planistycznych albo z rozbieżności między lokalną polityką przestrzenną a rzeczywistymi potrzebami zagospodarowania materii organicznej. Podsumowanie przedstawia schemat 2.

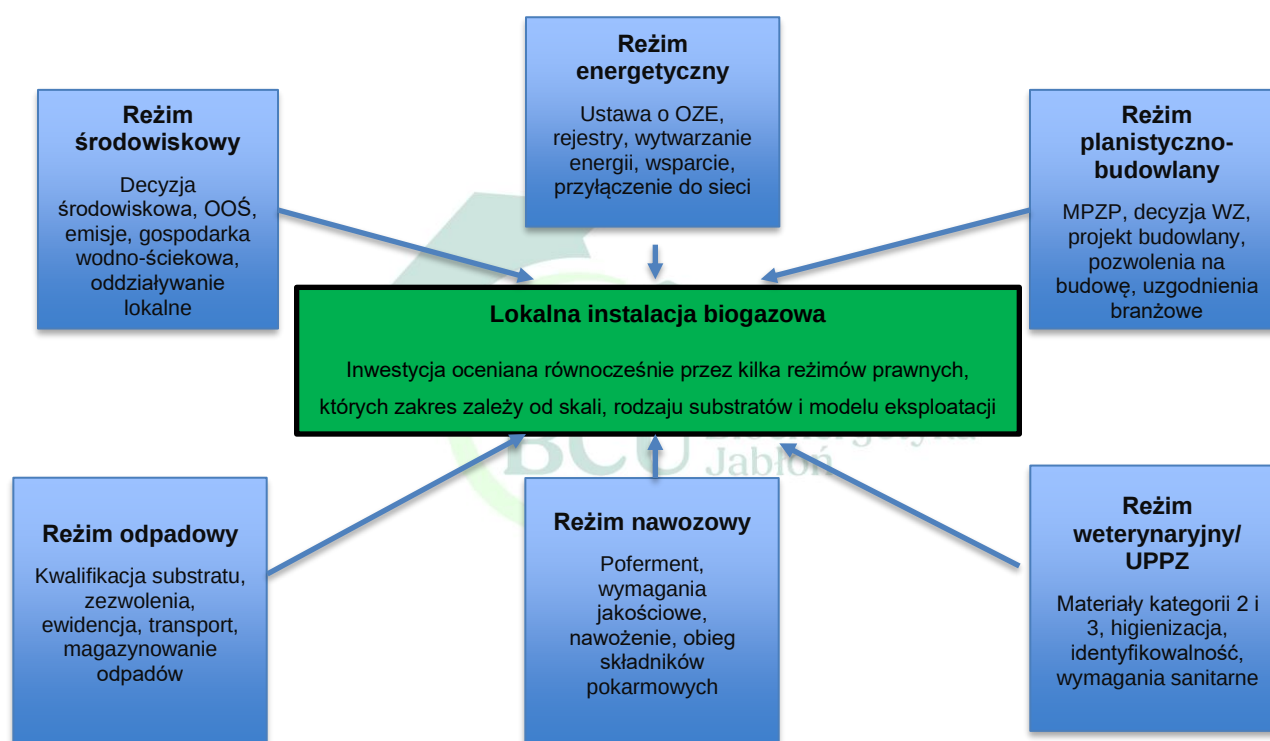
Odrębny, ale bardzo ważny blok regulacyjny tworzą przepisy nawozowe. Ustawa o nawozach i nawożeniu. Prowadzi to do sytuacji, w której dla instalacji zintegrowanej z gospodarstwem sam bilans energetyczny nie jest wystarczający; równie istotne staje się wykazanie, że zagospodarowanie pofermentu ma stabilne podstawy organizacyjne i prawne. To właśnie w tym obszarze szczególnie dobrze widać, że biogazownia nie jest wyłącznie źródłem energii, lecz częścią większego układu materiałowego, a stan prawny powinien obejmować nie tylko wejście do procesu, ale również wyjście z procesu.

W tym samym ciągu regulacyjnym mieszczą się również zagadnienia związane z decyzją środowiskową i pozwoleniem na budowę. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie rozstrzyga szczegółów projektu budowlanego, ale wyznacza podstawowe ramy przedsięwzięcia: rodzaj substratów, skalę instalacji, sposób magazynowania, transport, zabezpieczenia odorowe i model zagospodarowania pofermentu. Dla inwestora oznacza to konieczność zachowania spójności od KIP, przez decyzję środowiskową, po projekt budowlany i dokumentację wykonawczą.

Osobnego omówienia wymagają uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego. Jeżeli wsad obejmuje materiały pochodzenia zwierzęcego, sama kwalifikacja technologiczna jako substratu fermentacyjnego nie wystarcza. Jest to substrat o

określonych konsekwencjach formalnych, sanitarnych i organizacyjnych, które muszą być uwzględnione już na etapie koncepcji instalacji.

Kolejną barierą o znaczeniu praktycznym pozostaje przyłączenie do sieci. Warunki przyłączenia, ograniczenia lokalnej sieci elektroenergetycznej, możliwość pracy na potrzeby własne, wariant kogeneracyjny, ewentualne magazynowanie energii oraz bilans ciepła powinny być analizowane równolegle z decyzjami środowiskowymi i budowlanymi. Pominięcie tego aspektu prowadzi do sytuacji, w której instalacja jest uzasadniona substratowo, ale trudna do uruchomienia jako źródło energii.

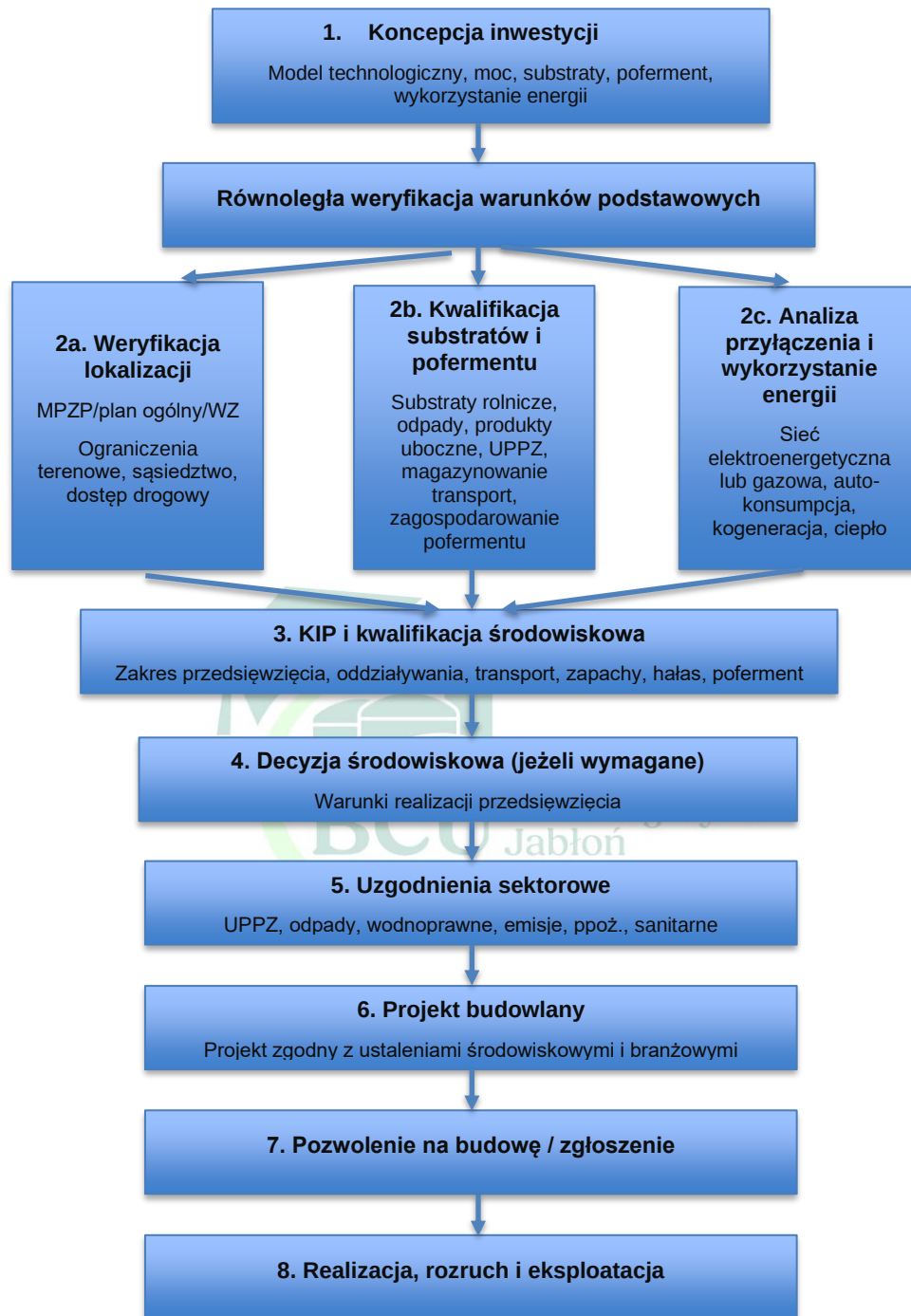

Schemat 2. Podstawowe reżimy prawne oddziałujące na lokalną instalację biogazową.

6. Identyfikacja obecnych problemów interpretacyjnych i praktycznych

Jednym z podstawowych problemów obecnego systemu regulacyjnego jest brak dostatecznie precyzyjnego i operacyjnego zdefiniowania instalacji biogazowej, która pozostaje trwale związana z gospodarstwem lub zakładem. W obowiązującym porządku prawnym można odnaleźć przepisy odnoszące się do biogazowni rolniczych, odnawialnych źródeł energii, instalacji przetwarzających odpady, obiektów budowlanych czy przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko. Nadal brakuje jednolitego punktu odniesienia, który pozwalałby organom i inwestorom w sposób jednoznaczny odróżnić instalację rzeczywiście zintegrowaną z działalnością podstawową od instalacji, która jedynie formalnie odwołuje się do takiego związku.

Bezpośrednią konsekwencją tej nieprecyzyjności jest niejednolite podejście organów administracji. Inwestor ma do czynienia nie z jednym organem stosującym jednolitą logikę regulacyjną, lecz z szeregiem instytucji oceniających przedsięwzięcie z odmiennych perspektyw: środowiskowej, budowlanej, planistycznej, odpadowej, energetycznej, a niekiedy również weterynaryjnej. Nawet oficjalne informacje kierowane do inwestorów przez administrację publiczną pokazują, że procedura realizacji instalacji OZE pozostaje wieloetapowa i opiera się na kumulacji decyzji, a nie na jednym uproszczonym trybie postępowania. Szczególnie istotnym obszarem trudności pozostaje kwalifikacja substratów. Z technologicznego punktu widzenia substratem jest każdy materiał organiczny zdolny do poddania fermentacji metanowej, **natomiast w ujęciu prawa ten sam materiał może zostać oceniony jako odpad, produkt uboczny, materiał pochodzenia rolniczego albo uboczny produkt pochodzenia zwierzęcego.** To właśnie na tym styku najczęściej pojawiają się praktyczne problemy interpretacyjne. Niepewność co do statusu substratów przekłada się na niepewność co do samego modelu prawnego instalacji. Na tym tle szczególnie wyraźnie widoczne jest napięcie pomiędzy reżimem rolniczym a odpadowym. Schemat 3 wskazuje jak powinna przebiegać uproszczona ścieżka przygotowania i realizacji lokalnej instalacji biogazowej.

Schemat 3. Uproszczona ścieżka przygotowania i realizacji lokalnej instalacji biogazowej.

Biogazownia związana z gospodarstwem lub zakładem funkcjonuje zazwyczaj jako element racjonalizacji lokalnej gospodarki materiałowej i energetycznej, jednak prawo nie zawsze ujmuje ją właśnie w ten sposób. Inwestorzy napotykają trudność polegającą na konieczności wykazania, że przedsięwzięcie nie jest wyłącznie instalacją do gospodarowania odpadami, lecz częścią szerszego układu produkcyjnego, co nie zawsze znajduje prosty odpowiednik w obowiązującym języku ustawowym. Bardzo istotnym zagadnieniem praktycznym pozostaje poferment. Prawnie sytuacja jest jednak bardziej złożona. Prowadzi to do sytuacji, w której inwestor już na etapie projektowania instalacji musi wykazać nie tylko sposób produkcji energii, ale także stabilny i zgodny z prawem model zagospodarowania pozostałości pofermentacyjnej. Z tego względu problemy z pofermentem nie są kwestią uboczną, lecz jednym z głównych zagadnień przesądzających o praktycznej wykonalności przedsięwzięcia.

Z doświadczenia wynika, że najwięcej problemów interpretacyjnych rodzą te projekty, w których poferment opisano wyłącznie hasłowo. Organ może wówczas oczekiwać informacji o pojemności zbiorników, czasie magazynowania, zabezpieczeniu przed infiltracją do gruntu, planie nawożenia, odbiorcach, umowach, transporcie oraz relacji do programu azotanowego. Dobrze przygotowana dokumentacja powinna pokazywać poferment jako element domknięcia obiegu materii, a nie jako problem przesunięty na późniejszy etap.

W praktyce oznacza to konieczność wykazania, że ilość powstającego pofermentu pozostaje w logicznej relacji do rodzaju i ilości przyjmowanych substratów oraz do zakładanej pracy instalacji. Nie wystarczy ogólne stwierdzenie, że poferment zostanie wykorzystany rolniczo, jeżeli nie wskazano realnej powierzchni gruntów, okresów możliwego stosowania, ograniczeń wynikających z ochrony wód oraz sposobu organizacji odbioru. Szczególne znaczenie ma również rozróżnienie frakcji ciekłej i stałej, ponieważ każda z nich może wymagać innego magazynowania, transportu i sposobu aplikacji. Dlatego opis gospodarki pofermentem powinien być traktowany jako integralna część bilansu środowiskowego i materiałowego biogazowni, a nie jako poboczny załącznik do zasadniczego opisu technologii.

7. Analiza barier regulacyjnych

Analiza barier regulacyjnych dotyczących biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem prowadzi do wniosku, że podstawową słabością obecnego systemu nie jest całkowity brak regulacji, lecz ich rozproszenie, częściowa niespójność oraz niedostateczne dopasowanie do rzeczywistego modelu funkcjonowania instalacji zintegrowanych z działalnością podstawową. Ustawodawca dostrzegł szczególną pozycję biogazowni rolniczych, czego wyrazem jest ustawa o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, jednak równolegle nadal obowiązują ogólne reżimy prawa energetycznego, ustawy o odnawialnych źródłach energii, prawa środowiskowego, odpadowego, planistycznego, budowlanego oraz nawozowego.

Pierwszą grupę stanowią bariery definicyjne. Istota problemu sprowadza się do tego, że obecny porządek prawny nie wypracował dostatecznie precyzyjnej i operacyjnej definicji instalacji biogazowej trwale i funkcjonalnie związanej z gospodarstwem lub zakładem. Konsekwencją dla inwestora jest brak pewności, według jakiego modelu prawnego instalacja będzie finalnie oceniana, a dla rynku utrzymywanie sytuacji, w której projekty lokalne nie są dostatecznie odróżnione od przedsięwzięć bardziej przemysłowych lub czysto komercyjnych.

Drugą grupę stanowią bariery administracyjne. Problemem jest nie tylko liczba wymaganych rozstrzygnięć, lecz przede wszystkim ich rozproszenie pomiędzy różne postępowania i organy. Nawet przy istnieniu ustawy szczególnej dotyczącej biogazowni rolniczych inwestor nadal musi uwzględniać równolegle kwestie środowiskowe, planistyczne, budowlane, energetyczne, odpadowe, a niekiedy również weterynaryjne. Dla rynku oznacza to z kolei ograniczenie napływu mniejszych i średnich inwestorów, którzy dysponują potencjałem substratowym, ale nie zawsze mają zasoby organizacyjne do prowadzenia skomplikowanego procesu administracyjnego.

Trzecią grupę tworzą bariery środowiskowe. Prowadzi to do sytuacji, w której inwestor musi szeroko wykazywać wpływ przedsięwzięcia na otoczenie, logistykę dostaw, sposób magazynowania substratów, potencjalne oddziaływania odorowe i sposób zagospodarowania pofermentu, nawet wtedy, **gdy zasadniczą funkcją**

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

instalacji jest uporządkowanie istniejącego już strumienia materii organicznej.

Konsekwencją dla inwestora jest konieczność rozbudowanego uzasadniania projektu oraz zwiększona podatność na lokalne spory interpretacyjne, a dla rynku utrzymywanie wysokiego progu wejścia dla instalacji, które w ujęciu środowiskowym mogłyby ograniczać emisje rozproszone i porządkować gospodarkę organiczną w miejscu jej powstawania.

Czwartą grupę stanowią bariery planistyczne i lokalizacyjne. Zmiany ustawowe z końca 2025 r. potwierdzają trwanie tego przejścia, co oznacza, że warunki lokalizacji inwestycji zależą obecnie zarówno od przepisów ustawowych, jak i od konkretnej sytuacji planistycznej danej gminy. Skutkiem jest znaczne zróżnicowanie warunków realizacji podobnych inwestycji w różnych częściach kraju. Dla rynku oznacza to nierównomierny rozwój sektora i uzależnienie powodzenia projektów nie tylko od jakości koncepcji technologicznej, ale również od lokalnej dojrzałości planistycznej gminy.

Do barier regulacyjnych trzeba dodać także barierę dowodową. Inwestor, który twierdzi, że instalacja ma charakter lokalny i zintegrowany, powinien być przygotowany do wykazania tego nie tylko opisem, lecz również dokumentami: bilansem substratów, umowami lub oświadczeniami dostawców, mapą tras transportu, wykazem gruntów lub odbiorców pofermentu, koncepcją magazynowania oraz wstępną analizą warunków przyłączenia. To luka w wykazaniu istoty przedsięwzięcia.

8. Analiza niespójności pomiędzy poszczególnymi gałęziami prawa

Ujęcie tego zagadnienia wymaga odejścia od prostego wyliczenia aktów prawnych i pokazania, że zasadniczy problem nie polega wyłącznie na liczbie regulacji, lecz na tym, że poszczególne gałęzie prawa opisują tę samą instalację z odmiennych perspektyw funkcjonalnych, które nie zawsze zostały ze sobą należycie zsynchronizowane. Obecny stan prawny na kwiecień 2026 r. obejmuje równocześnie reżim ustawy o odnawialnych źródłach energii, Prawa energetycznego, ustawy o odpadach, ustawy o nawozach i nawożeniu, przepisów weterynaryjnych dotyczących ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego, prawa budowlanego, przepisów planistycznych oraz przepisów środowiskowych. Dodatkowo – w odniesieniu do biogazowni rolniczych – ustawę z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu.

Pierwsza zasadnicza niespójność ujawnia się pomiędzy prawem OZE i prawem energetycznym a regulacjami środowiskowymi i odpadowymi. W konsekwencji instalacja, która w sensie funkcjonalnym ma służyć racjonalnemu zagospodarowaniu materii organicznej w miejscu jej powstawania, nie jest oceniana przez prawo w sposób jednolity, lecz raz jako infrastruktura energetyczna, a raz jako instalacja przetwarzająca odpady lub przedsięwzięcie środowiskowo wrażliwe. To rozszczępienie perspektyw staje się problemem wtedy, gdy ustawodawca nie tworzy wystarczająco czytelnych reguł koordynacji pomiędzy tymi porządkami.

Druga istotna niespójność dotyczy relacji pomiędzy ustawą o odpadach a praktyką rolniczego i technologicznego wykorzystania substratów. Istota problemu sprowadza się do tego, że ustawa o odpadach operuje własną logiką ochronną i własnym aparatem pojęciowym, które nie zawsze w wystarczającym stopniu uwzględniają sytuację, w której materia organiczna powstaje w sposób ciągły w ramach jednego układu gospodarczego i jest przetwarzana nie jako przedmiot klasycznego obrotu odpadowego, lecz jako zasób technologiczny.

Trzecia niespójność zachodzi pomiędzy przepisami odpadowymi a przepisami nawozowymi. Z technologicznego punktu widzenia poferment jest naturalnym produktem procesu fermentacji metanowej i w instalacjach zintegrowanych z

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

gospodarstwem rolnym może pełnić istotną funkcję w gospodarce nawozowej. Jednak w ujęciu systemu prawnego poferment nie jest traktowany wyłącznie przez pryzmat swojego znaczenia agronomicznego, lecz w zależności od konkretnej sytuacji wchodzi w strefę regulacji odpadowych, nawozowych oraz zasad stosowania azotu wynikających z programu azotanowego.

Czwarta niespójność występuje pomiędzy ustawą o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych a ogólnymi przepisami planistycznymi i budowlanymi. Sama ustawa szczególna z 13 lipca 2023 r. została przyjęta po to, aby uprościć przygotowanie i realizację biogazowni rolniczych oraz dostrzec ich odmienność względem innych inwestycji. Niespójność polega więc na rozbieżności pomiędzy intencją ustawodawcy wyrażoną w ustawie szczególnej a realnym otoczeniem proceduralnym, które w dużym stopniu zachowuje cechy ogólnego, wieloetapowego modelu inwestycyjnego.

Piąta niespójność dotyczy relacji pomiędzy przepisami weterynaryjnymi dotyczącymi ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego a regulacjami odpadowymi i energetycznymi. Ten sam materiał może być dla technologa cennym substratem, dla systemu energetycznego źródłem biogazu, dla prawa odpadowego określonym strumieniem materiałowym, a dla nadzoru weterynaryjnego UPPZ wymagającym spełnienia szczególnych warunków. Dlatego w projektach wykorzystujących odpady poubojowe, tłuszcze, odpady kuchenne, treść żołądków, produkty mleczarskie lub inne materiały pochodzenia zwierzęcego konieczne jest szczegółowe opisanie źródła, kategorii, transportu, przygotowania i nadzoru nad substratem.

9. Modele funkcjonowania instalacji biogazowych trwale związanych z gospodarstwem lub zakładem

Prawidłowa ocena miejsca biogazowni w systemie regulacyjnym wymaga uprzedniego uporządkowania modeli jej funkcjonowania. W niniejszym opracowaniu zasadnicze znaczenie ma odróżnienie instalacji rzeczywiście trwale i funkcjonalnie związanych z gospodarstwem rolnym lub zakładem od przedsięwzięć, które wprawdzie korzystają z podobnych substratów, lecz w istocie mają charakter bardziej autonomiczny, rynkowy albo scentralizowany. Stanowi ono warunek konieczny dla dalszego formułowania postulatów regulacyjnych, ponieważ tylko właściwie rozpoznany model funkcjonowania pozwala odpowiedzieć na pytanie, jaki zakres uproszczeń, preferencji lub obowiązków powinien być przypisany danej kategorii instalacji.

Na wstępie należy przyjąć, że o modelu funkcjonowania biogazowni nie decyduje wyłącznie jej moc, wielkość techniczna ani formalna nazwa inwestora. O wiele większe znaczenie mają relacje zachodzące pomiędzy źródłem substratów, miejscem ich przetwarzania, sposobem wykorzystania wytworzonej energii oraz zagospodarowaniem produktów procesu. Z tego względu instalacje o podobnych parametrach technicznych mogą należeć do odmiennych modeli funkcjonalnych, podczas gdy jednostki różniące się mocą lub rozwiązaniami szczegółowymi mogą pozostawać w ramach jednego, wspólnego schematu działania.

Pierwszy i najbardziej klasyczny model stanowi instalacja zintegrowana z gospodarstwem rolnym, oparta głównie na substratach własnych. Pozwala zagospodarować własne substraty, ograniczyć emisje związane z ich przechowywaniem, poprawić bilans energetyczny gospodarstwa oraz włączyć poferment do lokalnej gospodarki nawozowej. Jest to model, w którym trwałe i funkcjonalne związki instalacji z gospodarstwem ma najsilniejszy i najbardziej oczywisty charakter, ponieważ biogazownia stanowi w istocie część technologicznego wyposażenia gospodarstwa, podobnie jak inne elementy infrastruktury służące do obsługi produkcji rolnej.

Drugi model stanowi instalacja zintegrowana z zakładem wytwarzającym odpady organiczne lub pozostałości poprodukcyjne. Związek funkcjonalny ma tu charakter silny, o ile substraty rzeczywiście pochodzą z działalności podstawowej, a energia i produkty procesu są włączone w organizację pracy zakładu. W obu przypadkach jednak biogazownia nie jest przedsięwzięciem oderwanym od miejsca powstawania materiału, lecz jego technologicznie uzasadnionym przedłużeniem.

Trzeci model stanowi instalacja mieszana, w której dominują substraty własne lub lokalnie powiązane, lecz system uzupełniany jest substratami dodatkowymi. Mogą one pochodzić z najbliższego otoczenia gospodarczego, z innych powiązanych gospodarstw albo z lokalnych zakładów wytwarzających odpady organiczne. O przynależności do tego modelu nie decyduje więc sam fakt dopuszczenia substratów zewnętrznych, lecz ich funkcja, skala i relacja do substratów podstawowych.

Czwarty model można określić jako instalację lokalną o charakterze kooperacyjnym, w której trwałe i funkcjonalny związek nie ogranicza się do jednego gospodarstwa lub jednego zakładu, lecz obejmuje niewielki, stabilny układ kilku podmiotów działających w bliskim sąsiedztwie gospodarczym i przestrzennym. W sensie technologicznym i środowiskowym taki model może być całkowicie uzasadniony, o ile zachowana jest lokalność przepływów, przewidywalność źródeł substratów oraz związek energii i pofermentu z obszarem, z którego materia organiczna pochodzi.

Można wyróżnić jeszcze model przykładowy o podwyższonym znaczeniu energetycznym, w którym biogazownia obsługuje zakład przetwórczy nie tylko przez odbiór strumieni organicznych, lecz także przez dostarczanie ciepła technologicznego, pary, chłodu lub energii elektrycznej do procesu produkcyjnego. W takim układzie związek funkcjonalny jest szczególnie silny, jeżeli praca instalacji stabilizuje koszty energii, ogranicza opłaty za zagospodarowanie pozostałości i zmniejsza oddziaływania wynikające z magazynowania materiałów organicznych. Nie jest to wtedy zwykłe źródło OZE postawione przy zakładzie, lecz element technologii produkcji.

10. Kryteria uznania instalacji za trwale i funkcjonalnie związaną z gospodarstwem lub zakładem

Jednym z najważniejszych zagadnień dla prawidłowego uporządkowania statusu biogazowni jest określenie kryteriów, które pozwalają odróżnić instalację rzeczywiście trwale i funkcjonalnie związaną z gospodarstwem lub zakładem od instalacji jedynie formalnie powiązanej z takim podmiotem. W dotychczasowej praktyce właśnie brak dostatecznie precyzyjnych kryteriów prowadzi do rozbieżności interpretacyjnych, niejednolitej praktyki organów oraz trudności w konstruowaniu rozwiązań prawnych, które z jednej strony wspierałyby rozwój lokalnych i racjonalnych instalacji, z drugiej zaś nie tworzyłyby przestrzeni do obejścia reguł właściwych dla przedsięwzięć o charakterze bardziej przemysłowym lub czysto komercyjnym.

Na wstępie należy podkreślić, że trwale i funkcjonalne związanie instalacji nie powinno być rozumiane jako relacja deklaratywna, okazjonalna ani wyłącznie organizacyjno-własnościowa. Sam fakt, że inwestor prowadzi gospodarstwo rolne lub jest właścicielem zakładu wytwarzającego odpady organiczne, nie może automatycznie przesądzać o kwalifikacji instalacji jako szczególnie związanej z tym podmiotem. W tym znaczeniu kryteria uznania powinny służyć nie do prostego potwierdzania określonego stanu formalnego, lecz do identyfikowania rzeczywistej funkcji instalacji w układzie gospodarczym.

Pierwszym z tych kryteriów jest powiązanie lokalizacyjne. Im bardziej instalacja jest osadzona w bezpośrednim sąsiedztwie źródła substratów i miejsca wykorzystania produktów procesu, tym silniejsze jest domniemanie, że pozostaje ona rzeczywiście związana z danym gospodarstwem lub zakładem. Jeżeli natomiast związek przestrzenny ma charakter luźny, rozproszony albo oparty na przewozie substratów na większe odległości w sposób typowy dla rynku komercyjnego, wówczas osłabia to przesłankę funkcjonalnej integracji.

Drugim podstawowym kryterium jest powiązanie substratowe. Powiązanie substratowe należy rozumieć jako rzeczywisty, stabilny i dominujący udział materiałów pochodzących z gospodarstwa rolnego lub zakładu, z którym instalacja ma być

związana, albo z trwałego, lokalnego układu podmiotów pozostających w bezpośrednim i powtarzalnym związku gospodarczym. Kryterium substratowe powinno zatem być oceniane nie tylko ilościowo, ale również funkcjonalnie: należy badać, czy dominujący strumień materii organicznej rzeczywiście wynika z działalności podstawowej i czy bez tej działalności instalacja mogłaby zachować ten sam charakter.

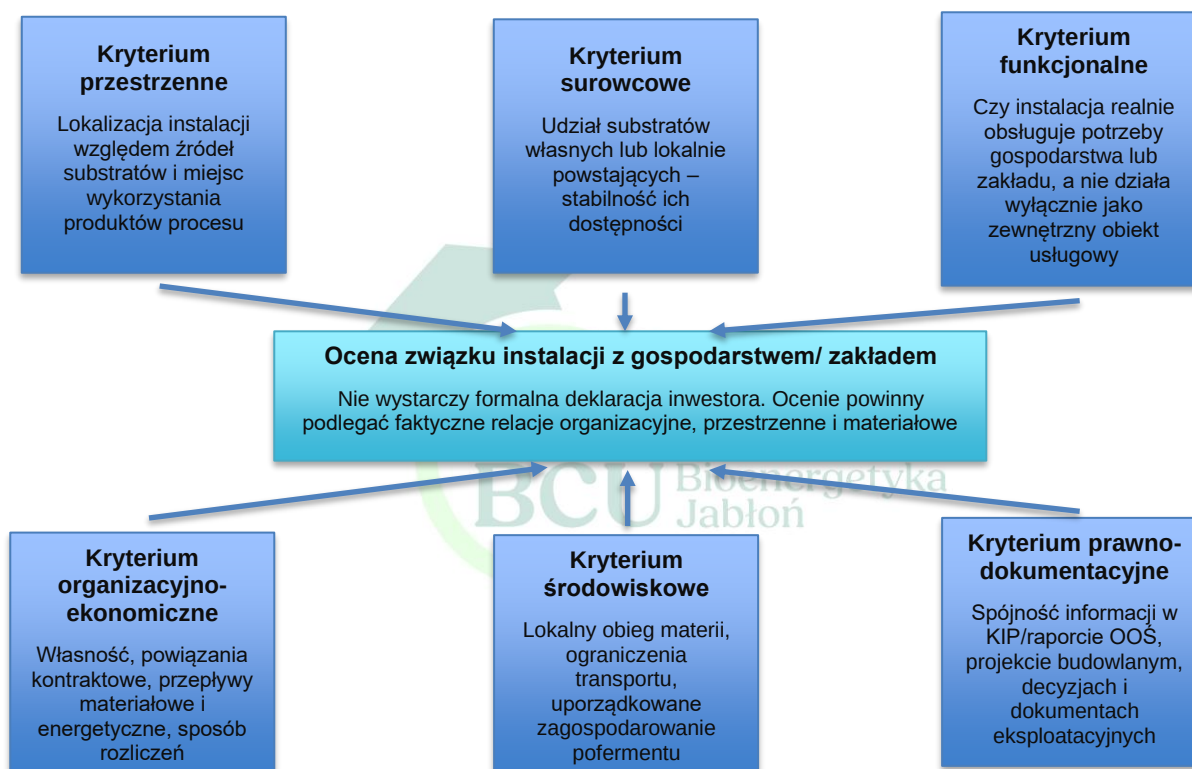
Trzecim kryterium jest powiązanie technologiczne. Oznacza ono, że biogazownia stanowi technologiczne ogniwo większego systemu produkcyjnego, a nie jedynie samodzielne urządzenie energetyczne ustawione obok gospodarstwa lub zakładu. O istnieniu powiązania technologicznego świadczy zatem nie tylko sama możliwość technicznego zastosowania określonego substratu, lecz przede wszystkim to, czy instalacja pełni w danym gospodarstwie lub zakładzie funkcję uporządkowanego i potrzebnego elementu infrastruktury. Jeżeli taki związek technologiczny nie występuje, a instalacja jest jedynie formalnie przypisana do określonego miejsca, trudno mówić o jej rzeczywistym osadzeniu w działalności podstawowej.

Czwartym kryterium powinno być powiązanie energetyczne. Należy badać, czy energia elektryczna, ciepło, biometan albo inny produkt energetyczny znajduje rzeczywiste zastosowanie w gospodarstwie, zakładzie lub lokalnym układzie powiązanych odbiorców. Jeżeli ciepło pozostaje niewykorzystane, argument o lokalnym i zintegrowanym charakterze instalacji słabnie, nawet gdy energia elektryczna jest formalnie wytwarzana z biogazu.

Piątym kryterium jest powiązanie gospodarcze i organizacyjne. Znaczenie mają tu umowy, struktura własnościowa, sposób zarządzania substratami, odpowiedzialność za poferment, ciągłość dostaw oraz relacja kosztów do działalności podstawowej. Kryterium to ma charakter praktyczny: pozwala oddzielić instalację rzeczywiście obsługującą lokalny układ gospodarczy od obiektu, który tylko administracyjnie wskazuje gospodarstwo lub zakład jako punkt odniesienia.

Szóstym kryterium jest powiązanie środowiskowe. Ma ono szczególne znaczenie, ponieważ biogazownia związana z gospodarstwem lub zakładem powinna nie tylko wytwarzać energię, ale również przyczyniać się do ograniczenia obciążeń

środowiskowych wynikających z działalności podstawowej. Kryterium to ma charakter szczególnie istotny w ujęciu polityki publicznej, ponieważ właśnie ono uzasadnia odrębne traktowanie instalacji lokalnych: jeżeli biogazownia pomaga rozwiązywać istniejący problem materiałowo-środowiskowy w gospodarstwie lub zakładzie, wówczas jej funkcja wykracza poza samą produkcję energii i nabiera cech infrastruktury służącej porządkowaniu działalności podstawowej. Na schemacie 4 przedstawiono ocenę trwałego i funkcjonalnego związku instalacji z gospodarstwem lub zakładem.

Schemat 4. Kryteria oceny trwałego i funkcjonalnego związku instalacji z gospodarstwem lub zakładem.

Z tych przyczyn trzeba przyjąć, że kryteria trwałego i funkcjonalnego związania powinny być traktowane jako rdzeń przyszłego modelu normatywnego dla biogazu powiązanego z gospodarstwem lub zakładem. Bez ich precyzyjnego określenia nie będzie możliwe ani prawidłowe różnicowanie instalacji, ani racjonalne przyznawanie uproszczeń proceduralnych, preferencji inwestycyjnych czy odrębnych zasad oceny.

11. Skutki braku odpowiednich regulacji

Pierwszym i najbardziej bezpośrednim skutkiem jest spowolnienie rozwoju inwestycji. Dotyczy to w szczególności tych instalacji, które mają charakter lokalny, opierają się na własnej lub lokalnie powiązanej bazie substratowej i nie są projektowane jako duże, klasycznie przemysłowe jednostki energetyczne. Tym samym brak odpowiednich regulacji działa hamująco nie przez bezpośredni zakaz, lecz przez tworzenie środowiska niepewności, które zniechęca do podejmowania przedsięwzięć nawet tam, gdzie ich sens technologiczny i środowiskowy jest oczywisty.

Drugim skutkiem jest utrzymywanie się wysokiego poziomu niepewności prawnej po stronie inwestorów i operatorów. Niepewność ta nie dotyczy wyłącznie jednego zagadnienia, lecz obejmuje szereg kwestii o znaczeniu zasadniczym: kwalifikację substratów, status instalacji, zakres wymaganych decyzji, relację do prawa odpadowego, sposób zagospodarowania pofermentu, możliwość korzystania z uproszczeń przewidzianych dla określonych kategorii inwestycji, a niekiedy także ocenę samego funkcjonalnego związku instalacji z gospodarstwem lub zakładem.

Trzecim skutkiem są różnice interpretacyjne pomiędzy organami administracji. W sytuacji, w której brak jest jednego, precyzyjnego modelu normatywnego dla biogazowni trwale związanej z gospodarstwem lub zakładem, poszczególne organy siłą rzeczy dokonują oceny przedsięwzięcia z perspektywy właściwej dla zakresu ich kompetencji. Sama wielość tych perspektyw nie byłaby jeszcze wadą, gdyby towarzyszył jej wyraźny, wspólny punkt odniesienia.

Czwartym skutkiem jest blokowanie rozwoju lokalnych źródeł energii, a więc tych instalacji, które z założenia powinny stanowić szczególnie wartościowy segment rynku. Biogazownie trwale związane z gospodarstwem rolnym lub zakładem nie są klasycznymi źródłami energii budowanymi wyłącznie z myślą o uczestnictwie w rynku energii. Blokowanie to ma często charakter pośredni: nie wynika z formalnego zakazu budowy biogazowni, lecz z takiej konstrukcji systemu, która czyni przedsięwzięcia lokalne relatywnie trudnymi do przygotowania i prowadzenia.

Piątym skutkiem jest utrata potencjału zagospodarowania odpadów organicznych, produktów ubocznych i innych strumieni materii biodegradowalnej

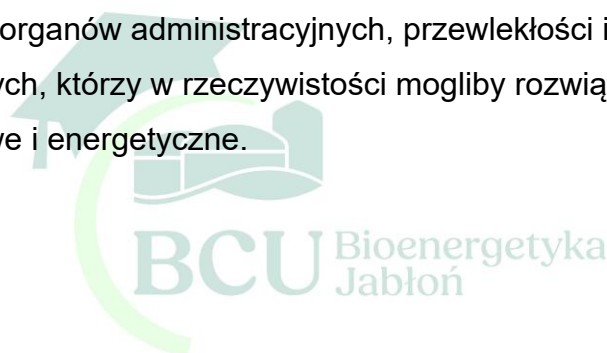
Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

wytwarzanej lokalnie. W sytuacji, w której biogazownia nie może zostać sprawnie włączona w układ gospodarstwa lub zakładu, materia organiczna, która mogłaby stanowić wartościowy zasób energetyczny i nawozowy, **pozostaje w obiegu nieuporządkowanym lub jest zagospodarowywana w sposób mniej efektywny**. Jest to szczególnie niekorzystne w przypadku gospodarstw rolnych i zakładów wytwarzających powtarzalne, przewidywalne strumienie materiałów organicznych, ponieważ właśnie tam technologia biogazowa ma największe uzasadnienie funkcjonalne.

Szóstym skutkiem jest przenoszenie ciężaru odpowiedzialności z systemu regulacyjnego na pojedynczego inwestora. Jeżeli przepisy nie dają jasnej ścieżki, inwestor musi samodzielnie przewidywać, jak organ potraktuje substraty, poferment, UPPZ, pozwolenie na budowę, decyzję środowiskową i przyłączenie do sieci. Sprzyja to natomiast ostrożności organów administracyjnych, przewlekłości i przerzucaniu ryzyka interpretacyjnego na tych, którzy w rzeczywistości mogliby rozwiązywać lokalne problemy środowiskowe i energetyczne.

12. Potrzeba zmian regulacyjnych – uzasadnienie systemowe

W pierwszej kolejności potrzebę zmian regulacyjnych należy uzasadnić z perspektywy bezpieczeństwa energetycznego. W przypadku instalacji trwale związanych z gospodarstwem lub zakładem bezpieczeństwo to ma dodatkowy wymiar: źródło paliwa nie jest bowiem całkowicie oderwane od miejsca wytwarzania energii, lecz pozostaje zakorzenione w lokalnym strumieniu materii organicznej. W tym ujęciu zmiany regulacyjne są potrzebne dlatego, że państwo powinno w sposób szczególny wspierać te źródła energii, które jednocześnie zwiększają samowystarczalność lokalną i tworzą stabilne podstawy dla rozproszonego bezpieczeństwa energetycznego.

Drugim zasadniczym argumentem jest gospodarka o obiegu zamkniętym. Biogaz trwale związany z gospodarstwem lub zakładem najlepiej wpisuje się właśnie w logikę obiegu zamkniętego, ponieważ nie opiera się na prostym dostarczaniu paliwa do instalacji energetycznej, lecz na technologicznym włączeniu lokalnych strumieni materii organicznej do procesu odzysku energii i dalszego wykorzystania składników pokarmowych. Na tym tle brak spójnych regulacji dla biogazu zintegrowanego z gospodarstwem lub zakładem oznacza niewykorzystanie jednego z najbardziej oczywistych narzędzi praktycznego wdrażania gospodarki obiegu zamkniętego w obszarze biomasy i odpadów organicznych.

Trzecim elementem uzasadnienia jest polityka klimatyczna i potrzeba ograniczania emisji. W przypadku gospodarstw rolnych i zakładów wytwarzających odpady organiczne problem ten ma wymiar praktyczny: materia organiczna istnieje niezależnie od tego, czy zostanie skierowana do fermentacji, czy nie. Odpowiednio ukształtowane regulacje mogą więc prowadzić do sytuacji, w której państwo nie tylko wspiera wytwarzanie energii z OZE, ale zarazem ogranicza rozproszone obciążenia emisyjne związane z niewłaściwie zagospodarowaną substancją organiczną.

Czwartym argumentem jest rozwój obszarów wiejskich i wzmacnianie lokalnych struktur gospodarczych. Biogazownia związana z gospodarstwem rolnym albo lokalnym zakładem nie stanowi jedynie inwestycji energetycznej. W wielu przypadkach staje się elementem stabilizacji ekonomicznej działalności podstawowej, poprawia bilans kosztów energii, pozwala lepiej gospodarować produktami ubocznymi i ogranicza zależność od

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

zewnętrznych czynników cenowych. W tym ujęciu uporządkowanie regulacyjne biogazu zintegrowanego z gospodarstwem lub zakładem powinno być traktowane jako element polityki rozwoju, a nie wyłącznie jako kwestia techniczna związana z energetyką odnawialną.

Piątym argumentem, który wymaga wyraźnego wyodrębnienia, jest gospodarka odpadami i produktami ubocznymi w zakładach przetwórczych. Biogazownia może w takim układzie ograniczyć transport zewnętrzny, stabilizować koszty zagospodarowania, zmniejszać ryzyko odorowe i przekształcać materiał problemowy w energię oraz poferment lub inny produkt wymagający dalszej, już uporządkowanej ścieżki postępowania. Dla państwa jest to instrument porządkowania gospodarki materiałowej, a nie wyłącznie wsparcie dla wytwarzania energii.

W konsekwencji trzeba przyjąć, że potrzeba zmian regulacyjnych w omawianym obszarze ma pełne uzasadnienie systemowe. Zarówno w ujęciu państwa, jak i samorządów brak odpowiednio dopasowanych regulacji oznacza niewykorzystanie technologii, która może łączyć funkcję energetyczną, środowiskową i organizacyjną w jednym, lokalnie osadzonym układzie. Dlatego postulowane zmiany nie powinny być traktowane jako przywilej dla jednej branży, lecz jako racjonalna korekta systemu prawnego, która lepiej dostosuje narzędzia publiczne do celów strategicznych państwa i do rzeczywistych warunków funkcjonowania lokalnej gospodarki materiałowo-energetycznej.

13. Kierunki niezbędnych zmian regulacyjnych

Kierunki niezbędnych zmian regulacyjnych powinny wynikać z wcześniej rozpoznanego problemu podstawowego, którym nie jest brak jakiejkolwiek regulacji, lecz brak regulacji dostatecznie spójnej, proporcjonalnej i funkcjonalnie dopasowanej do instalacji biogazowych rzeczywiście osadzonych w działalności gospodarstwa rolnego lub zakładu wytwarzającego odpady organiczne. Obecny stan prawny obejmuje jednocześnie ustawę o odnawialnych źródłach energii, ustawę – Prawo energetyczne, ustawę o odpadach, ustawę o nawozach i nawożeniu, przepisy środowiskowe, planistyczne i budowlane, a także – w odniesieniu do części instalacji – ustawę z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu.

Pierwszym i zarazem najważniejszym kierunkiem zmian powinno być wprowadzenie ustawowo użytecznej definicji instalacji trwale i funkcjonalnie związanej z gospodarstwem rolnym lub zakładem. Powinna obejmować zespół kryteriów, takich jak dominujące pochodzenie substratów z działalności podstawowej, lokalizacyjne i logistyczne powiązanie źródła substratów z miejscem ich przetwarzania, wykorzystanie energii w istotnym zakresie na potrzeby własne lub lokalne oraz istnienie rzeczywistego modelu zagospodarowania pofermentu.

Drugim kierunkiem zmian powinno być wyraźne różnicowanie reżimu prawnego instalacji lokalnych i zintegrowanych od reżimu właściwego dla instalacji o charakterze przemysłowym lub czysto komercyjnym. Kierunek zmian powinien więc polegać na przyjęciu zasady, że im silniejszy jest lokalny, materiałowy, energetyczny i środowiskowy związek instalacji z działalnością podstawową, tym większa powinna być skłonność ustawodawcy do stosowania rozwiązań uproszczonych, szybszych i bardziej proporcjonalnych. Sama ustawa z 13 lipca 2023 r. pokazuje, że takie odróżnienie jest legislacyjnie możliwe; wymaga jednak pogłębienia i doprecyzowania.

Trzecim kierunkiem zmian powinno być uproszczenie procedur dla tych kategorii instalacji, które spełniają kryteria rzeczywistego związku z gospodarstwem lub zakładem. W szczególności należałoby dążyć do lepszego skoordynowania postępowań planistycznych, środowiskowych, budowlanych i energetycznych, tak aby inwestor nie

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

musiał każdorazowo samodzielnie „zszywać” kilku odrębnych porządków prawnych. Potrzeba takich rozwiązań znajduje pośrednie potwierdzenie także w działaniach deregulacyjnych rządu, który w 2026 r. publicznie wskazywał na konieczność usuwania głównych barier inwestycyjnych dla biogazowni rolniczych, w tym w obszarze przyłączy i warunków funkcjonowania.

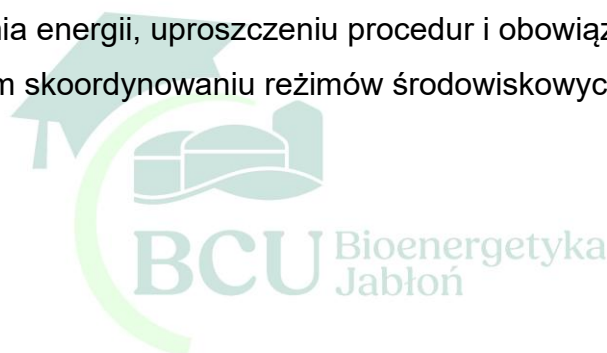
Czwartym kierunkiem zmian powinno być doprecyzowanie zasad kwalifikacji substratów, a zwłaszcza relacji pomiędzy pojęciem substratu technologicznego, odpadu, produktu ubocznego oraz ubocznego produktu pochodzenia zwierzęcego. Kierunek zmian nie powinien prowadzić do zniesienia prawa odpadowego ani regulacji weterynaryjnych, lecz do lepszego wskazania, w jakich okolicznościach materiał organiczny stale powstający w ramach jednego układu gospodarczego może być traktowany jako element ciągłości technologicznej, a nie jako klasyczny przedmiot obrotu odpadowego.

Piątym kierunkiem zmian powinno być uporządkowanie statusu pofermentu i jego miejsca w systemie prawnym. Technologicznie poferment nie jest uboczną niedogodnością procesu, lecz jednym z jego podstawowych produktów i zarazem kluczowym elementem uzasadniającym istnienie biogazowni zintegrowanej z gospodarstwem lub zakładem. Szczególnie ważne jest przy tym takie ukształtowanie przepisów, aby poferment z instalacji rzeczywiście lokalnych i zintegrowanych nie był traktowany z nadmierną podejrzliwością systemową, jeżeli spełnia wymagania bezpieczeństwa i pozostaje częścią tego samego obiegu gospodarczego.

Szóstym kierunkiem powinno być doprecyzowanie relacji pomiędzy decyzją środowiskową, pozwoleniem na budowę i późniejszą eksploatacją instalacji. W dokumentacji środowiskowej powinny zostać ustalone te parametry, które mają znaczenie dla oddziaływania przedsięwzięcia: rodzaje i ilości substratów, sposób magazynowania, transport, rozwiązania ograniczające emisje odorowe, gospodarka pofermentem, moc instalacji i wariant pracy. Takie doprecyzowanie ograniczyłoby ryzyko sporów, czy dana zmiana jest jeszcze dopuszczalnym uszczegółowieniem, czy wymaga ponownej oceny środowiskowej.

Siódmym kierunkiem zmian powinno być stworzenie standardu dokumentowania lokalnego związku instalacji. Standard ten mógłby obejmować bilans substratów, tabelę statusu prawnego każdego materiału wejściowego, mapę źródeł dostaw, bilans energii i ciepła, plan pofermentu, wskazanie ewentualnych UPPZ oraz analizę wpływu transportu. Taki standard nie musiałby być nadmiernie sformalizowany, ale znacząco poprawiłby jakość wniosków i **ograniczył dowolność oceny organów**.

Podsumowując tę część, trzeba przyjąć, że pożądaný kierunek zmian regulacyjnych nie powinien polegać na prostym mnożeniu nowych przepisów, lecz na budowie spójnego modelu prawnego dla biogazu rzeczywiście zintegrowanego z gospodarstwem lub zakładem. Model ten powinien opierać się na ustawowej definicji związku trwałego i funkcjonalnego, wyraźnym różnicowaniu instalacji lokalnych i przemysłowych, doprecyzowaniu statusu substratów i pofermentu, wzmocnieniu lokalnego wykorzystania energii, uproszczeniu procedur i obowiązków dla mniejszych jednostek oraz lepszym skoordynowaniu reżimów środowiskowych, energetycznych i materiałowych.

14. Propozycje konkretnych rozwiązań legislacyjnych

Rozdział ten schodzi z poziomu ogólnych kierunków zmian do poziomu rozwiązań, które mogą zostać wykorzystane jako założenia do nowelizacji ustaw, przygotowania aktów wykonawczych oraz opracowania wytycznych interpretacyjnych. Punktem odniesienia pozostaje obecny stan prawny, w którym równolegle funkcjonują ustawa o odnawialnych źródłach energii, ustawa o odpadach, ustawa o nawozach i nawożeniu oraz ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu.

Pierwszym konkretnym rozwiązaniem legislacyjnym powinno być wprowadzenie do ustawy o odnawialnych źródłach energii albo do ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. definicji instalacji biogazowej trwale i funkcjonalnie związanej z gospodarstwem rolnym lub zakładem.

Proponowane brzmienie mogłoby być następujące: **„Instalacją biogazową trwale i funkcjonalnie związaną z gospodarstwem rolnym lub zakładem jest instalacja wytwarzająca biogaz lub energię z biogazu, której funkcjonowanie pozostaje w bezpośrednim, stałym i organizacyjnie uzasadnionym związku z działalnością tego gospodarstwa lub zakładu, w szczególności przez dominujące wykorzystanie substratów pochodzących z tej działalności albo z lokalnie powiązanego układu podmiotów, lokalne lub własne wykorzystanie energii oraz zapewnione zagospodarowanie produktów procesu w powiązaniu z tą działalnością.”** Taka definicja nie musiałaby zastępować istniejących pojęć biogazu rolniczego czy instalacji OZE, ale mogłaby stanowić kategorię kwalifikacyjną służącą do uruchamiania określonych uproszczeń proceduralnych i rozwiązań preferencyjnych.

Drugim rozwiązaniem powinno być ustawowe określenie katalogu kryteriów uznania instalacji za trwale i funkcjonalnie związaną, przy czym katalog ten nie powinien opierać się na jednym wskaźniku ilościowym. W przepisie ustawowym albo w delegacji ustawowej do rozporządzenia należałoby wskazać, że ocena takiego związku uwzględnia co najmniej: **pochodzenie i dominujący udział substratów, lokalizacyjne i logistyczne powiązanie instalacji ze źródłem substratów, stopień wykorzystania**

energii na potrzeby własne lub lokalne, sposób zagospodarowania pofermentu oraz związek technologiczny z działalnością podstawową.

Trzecim rozwiązaniem powinno być rozszerzenie ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. w taki sposób, aby objęła nie tylko uproszczenia inwestycyjne, ale również bardziej precyzyjne zasady kwalifikacji funkcjonalnej biogazowni rolniczych i lokalnych układów kooperacyjnych. **Również zasadne byłoby dopisanie do tej ustawy przepisów wskazujących, że za biogazownię rolniczą lub instalację lokalnie zintegrowaną można uznać także układ obsługujący kilka trwale powiązanych gospodarstw lub zakładów, jeżeli zachowana jest lokalność przepływów materiałowych, dominacja substratów z tego układu oraz związek energii i pofermentu z tym samym obszarem gospodarczym.**

Czwartym rozwiązaniem powinno być doprecyzowanie w ustawie o odpadach relacji pomiędzy materiałem wykorzystywanym jako substrat w biogazowni a statusem odpadu lub produktu ubocznego. Powinna natomiast polegać na dodaniu przepisu doprecyzowującego, że przy ocenie materiałów organicznych stale powstających w ramach działalności rolniczej lub produkcyjnej i kierowanych do instalacji biogazowej pozostającej z tą działalnością w trwałym i funkcjonalnym związku **bierze się pod uwagę nie tylko formalne przesłanki „pozbywania się”, ale również rzeczywistą ciągłość technologiczną i przewidywalność dalszego wykorzystania materiału.**

Kolejnym rozwiązaniem powinno być wprowadzenie w prawie energetycznym lub w przepisach wykonawczych szczególnych zasad traktowania przyłączy dla biogazowni rolniczych i lokalnych, zwłaszcza tych, które wykazują stabilną, przewidywalną pracę i lokalne wykorzystanie energii. **Zasadne byłoby, aby proponowane zmiany objęły nie tylko samą możliwość przyłączenia, ale także bardziej stabilny model warunków przyłączeniowych dla instalacji lokalnych, których praca jest w znacznej mierze przewidywalna ze względu na stałą bazę substratową.** Można rozważyć przepisy dające pierwszeństwo lub uproszczony tryb dla instalacji spełniających ustawowe kryteria związku funkcjonalnego.

Piątym rozwiązaniem powinno być uzupełnienie przepisów dotyczących pofermentu o jasną ścieżkę jego wykorzystania w lokalnych układach rolniczych.

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

Rozwiązanie to mogłoby polegać na wprowadzeniu wymogu bilansu nawozowego i dokumentacji zagospodarowania pofermentu jako warunku korzystania z uproszczonego modelu dla instalacji lokalnych. **Instalacja, która wykazuje bezpieczne i udokumentowane wykorzystanie pofermentu, powinna być traktowana inaczej niż instalacja, która pozostawia ten element bez przekonującego rozwiązania.**

Szóstym rozwiązaniem powinno być ustawowe lub wykonawcze doprecyzowanie sposobu ujmowania UPPZ w dokumentacji biogazowni. Wymagane powinno być wskazanie kategorii materiału, źródła pochodzenia, wymagań transportowych, sposobu przyjęcia do instalacji, ewentualnej higienizacji oraz nadzoru. Takie rozwiązanie chroniłoby inwestora przed późniejszymi zarzutami niepełnego opisu przedsięwzięcia, a organom dawałoby czytelną podstawę do oceny, czy projekt jest przygotowany zgodnie z wymaganiami sanitarnymi i weterynaryjnymi.

Siódmym rozwiązaniem powinno być opracowanie wzorcowego załącznika do **KIP lub raportu środowiskowego dotyczącego biogazowni lokalnej**. Załącznik taki powinien obejmować tabelę substratów, status prawny każdego strumienia, ilości dobowe i roczne, sposób magazynowania, częstotliwość transportu, pojemność magazynów pofermentu, plan wykorzystania energii oraz wykaz rozwiązań minimalizujących oddziaływanie odorowe. **Standaryzacja nie zastąpi oceny indywidualnej, ale ograniczy liczbę dokumentacji przypadkowych i nieporównywalnych.**

W sensie legislacyjnym najbardziej racjonalny model zmian można więc streścić następująco. Po pierwsze, nowelizacja ustawy o OZE oraz ustawy z 13 lipca 2023 r. powinna stworzyć podstawową kategorię instalacji trwale i funkcjonalnie związanej z gospodarstwem lub zakładem oraz określić jej kryteria. Tak zbudowany model nie wymagałby przebudowy całego systemu od podstaw, lecz pozwalałby na osiągnięcie najważniejszego celu: odróżnienia instalacji rzeczywiście lokalnych, technologicznie uzasadnionych i środowiskowo racjonalnych od przedsięwzięć, które jedynie formalnie odwołują się do podobnych kategorii.

15. Rekomendacje dla administracji publicznej

Pierwszą i najważniejszą rekomendacją jest ujednolicenie praktyki organów administracji. Ujednolicenie to nie wymaga całkowitej identyczności rozstrzygnięć, ponieważ poszczególne organy zachowują odrębne kompetencje, ale powinno prowadzić do tego, aby kluczowe pojęcia, takie jak związek funkcjonalny, dominująca baza substratowa, lokalne wykorzystanie energii czy model zagospodarowania pofermentu, były interpretowane według wspólnej logiki. Dla administracji oznacza to większą przejrzystość postępowań, natomiast w ujęciu inwestora – wzrost przewidywalności procesu.

Drugą rekomendacją jest opracowanie oficjalnych interpretacji, objaśnień oraz wytycznych międzyresortowych. Pożądane byłoby przygotowanie wspólnego dokumentu interpretacyjnego na poziomie właściwych ministerstw oraz centralnych organów i instytucji, obejmującego podstawowe zasady oceny instalacji lokalnych i zintegrowanych, kryteria analizy pochodzenia substratów, sposób ujmowania lokalnego wykorzystania energii, znaczenie pofermentu w gospodarce nawozowej oraz relację pomiędzy instalacją a działalnością podstawową gospodarstwa lub zakładu. W realiach administracyjnych właśnie taki instrument może szybciej niż sama zmiana ustawy doprowadzić do ograniczenia rozbieżności interpretacyjnych i poprawy jakości stosowania prawa.

Trzecią rekomendacją jest stworzenie prostszych i bardziej proporcjonalnych procedur dla instalacji lokalnych, które rzeczywiście spełniają kryteria trwałego i funkcjonalnego związania z gospodarstwem lub zakładem. Oznacza to potrzebę wyraźniejszego odróżniania przypadków, w których biogazownia stanowi instrument porządkowania lokalnej gospodarki materiałowej i energetycznej, od przypadków, w których mamy do czynienia z przedsięwzięciem funkcjonującym przede wszystkim według logiki zewnętrznego rynku substratów i energii.

Czwartą rekomendacją jest wdrożenie systemu szkoleń dla organów rozpatrujących tego rodzaju inwestycje. Jest to element szczególnie istotny, ponieważ instalacje biogazowe pozostają na styku kilku dziedzin, a ich prawidłowa ocena wymaga nie tylko znajomości przepisów, **ale także rozumienia podstaw technologii**

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

fermentacji metanowej, logiki gospodarki substratowej, znaczenia lokalnego wykorzystania energii oraz roli pofermentu w obiegu materii. Rzetelnie przygotowany organ nie tylko wydaje lepsze rozstrzygnięcia, ale również ogranicza ryzyko wielokrotnego uzupełniania dokumentacji, zbędnych sporów interpretacyjnych i przewlekłości postępowania.

Kolejną rekomendacją jest opracowanie wzorców dokumentacyjnych dla inwestycji lokalnie zintegrowanych. Administracja publiczna powinna przygotować i udostępnić inwestorom oraz organom wzorcowy zakres dokumentacji służącej wykazywaniu trwałego i funkcjonalnego związku instalacji z gospodarstwem lub zakładem. Obecnie brak jednolitego standardu w tym zakresie powoduje, że podobne inwestycje są opisywane w różny sposób, co utrudnia ich porównywanie i zwiększa podatność na rozbieżności interpretacyjne. Takie działanie ma charakter organizacyjny, ale jego wpływ na jakość stosowania prawa może być bardzo istotny.

Odrębną rekomendacją, wymagającą wyraźnego wyodrębnienia, jest wypracowanie praktycznych zasad oceny UPPZ w projektach biogazowych. Organy administracji środowiskowej, weterynaryjnej i odpadowej powinny posługiwać się spójnym schematem oceny takich materiałów. Bez takiego narzędzia inwestorzy będą nadal otrzymywać rozbieżne sygnały, a ten sam materiał będzie raz traktowany głównie jako substrat energetyczny, a innym razem wyłącznie jako problem sanitarny lub odpadowy.

Podsumowując tę część, trzeba przyjąć, że administracja publiczna powinna odejść **od modelu biernego** stosowania rozproszonych przepisów na rzecz modelu aktywnego porządkowania praktyki regulacyjnej. Bez takich działań nawet najlepsze zmiany ustawowe mogą nie przynieść pełnego efektu, ponieważ ostateczna jakość systemu zależy nie tylko od tego, co zostało zapisane w ustawie, ale także od tego, w jaki sposób jest to rozumiane, stosowane i komunikowane przez organy publiczne.

16. Rekomendacje dla inwestorów i operatorów

Pierwszą i zasadniczą rekomendacją jest udokumentowane przygotowanie bilansu substratów. Oznacza to konieczność wykazania, że dominująca część wsadu wynika z działalności podstawowej gospodarstwa lub zakładu albo z trwałego, lokalnego układu powiązań gospodarczych, natomiast ewentualne substraty zewnętrzne pełnią funkcję uzupełniającą, a nie konstytutywną dla modelu działania instalacji. **Rzetelnie przygotowany bilans substratów ma znaczenie nie tylko technologiczne, ale również formalne i procesowe**, ponieważ wpływa na ocenę związku funkcjonalnego, na sposób kwalifikacji materiałów wejściowych oraz na wiarygodność całego przedsięwzięcia w oczach organów administracji.

Drugą rekomendacją jest jednoznaczne i dobrze udokumentowane wykazanie powiązania instalacji z gospodarstwem rolnym lub zakładem. W tym miejscu trzeba przedstawić, jakie miejsce biogazownia zajmuje w funkcjonowaniu gospodarstwa lub zakładu, jakie strumienie materiałowe przejmuje, jakie problemy organizacyjne lub środowiskowe rozwiązuje, w jaki sposób wpływa na bilans energetyczny oraz jak wpisuje się w codzienne działanie podstawowej jednostki gospodarczej. Im bardziej spójnie ten związek zostanie wykazany, tym większa szansa na ograniczenie wątpliwości interpretacyjnych na etapie procedur administracyjnych.

Trzecią rekomendacją jest wczesne i realistyczne opracowanie modelu gospodarki pofermentem. Inwestor nie powinien traktować pofermentu jako kwestii wtórnej wobec produkcji energii, lecz jako jeden z głównych filarów projektu. W tym miejscu trzeba już na początku określić przewidywaną ilość i strukturę frakcji pofermentacyjnej, sposób jej magazynowania, możliwe ścieżki wykorzystania, relację do gospodarki nawozowej oraz organizacyjne i przestrzenne możliwości zagospodarowania w obrębie własnego lub lokalnie powiązanego układu gospodarczego. Rzetelnie przygotowany model gospodarki pofermentem wzmacnia wiarygodność inwestycji zarówno technologicznie, jak i środowiskowo.

Czwartą rekomendacją jest szczegółowe i udokumentowane uzasadnienie lokalizacyjne inwestycji. Lokalizacja biogazowni nie powinna być traktowana jako wyłącznie techniczna decyzja dotycząca dostępności terenu. W przypadku instalacji

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

trwale i funkcjonalnie związanej z gospodarstwem lub zakładem uzasadnienie lokalizacyjne powinno bezpośrednio wynikać z modelu funkcjonowania przedsięwzięcia. Im bardziej lokalizacja jest czytelnie powiązana z miejscem powstawania substratów i miejscem wykorzystania produktów procesu, tym silniejszy jest argument, że przedsięwzięcie ma charakter rzeczywiście lokalny, a nie zewnętrzny i narzucony otoczeniu.

Piątą rekomendacją jest rzetelne przygotowanie analizy środowiskowej, wykraczającej poza minimum formalne. Instalacja biogazowa związana z gospodarstwem lub zakładem powinna być przedstawiona **nie tylko jako potencjalne źródło oddziaływań, ale także jako narzędzie porządkujące lokalną gospodarkę materią organiczną i ograniczające część obciążeń już istniejących**. Rzetelna analiza środowiskowa powinna być oparta na logice całego układu, a nie jedynie na opisie samej komory fermentacyjnej i urządzeń pomocniczych. Takie podejście nie tylko wzmacnia pozycję inwestora w postępowaniu, ale również poprawia jakość projektu jako całości.

Szóstą rekomendacją dla inwestorów jest równoległe prowadzenie analizy przyłączeniowej i środowiskowej. Projekt biogazowni nie powinien być rozwijany w oderwaniu od realnych warunków odbioru energii. Taka analiza pozwala uniknąć sytuacji, w której projekt jest poprawny substratowo i środowiskowo, ale jego wykorzystanie energetyczne pozostaje niepewne.

Siódmą rekomendacją jest przygotowanie tabeli kwalifikacji substratów. Każdy materiał wejściowy powinien zostać opisany nie tylko pod względem technologicznym, ale również formalnym: czy jest odpadem, produktem ubocznym, nawozem naturalnym, materiałem rolniczym, UPPZ albo innym strumieniem wymagającym odrębnej procedury. Taka tabela znacząco wzmacnia wiarygodność KIP i raportu środowiskowego.

Podsumowując tę część, trzeba przyjąć, że inwestorzy i operatorzy instalacji biogazowych trwale związanych z gospodarstwem rolnym lub zakładem powinni koncentrować się nie tylko **na spełnieniu formalnych wymagań prawnych, ale przede wszystkim na wykazaniu rzeczywistej logiki funkcjonalnej przedsięwzięcia**.

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

Kluczowe znaczenie mają tu: rzetelny bilans substratów, czytelne powiązanie z działalnością podstawową, dobrze zaprojektowana gospodarka pofermentem, racjonalne uzasadnienie lokalizacyjne, pogłębiona analiza środowiskowa oraz spójna logika technologiczna instalacji.

Wnioski końcowe

Przeprowadzona analiza prowadzi do jednoznacznego wniosku, że obecny stan regulacyjny w zakresie biogazu trwale i funkcjonalnie związanego z gospodarstwem lub zakładem **pozostaje niewystarczająco precyzyjny, niespójny i niedostosowany do rzeczywistej specyfiki takich instalacji**. Problem ten nie polega na całkowitym braku regulacji, lecz na ich rozproszeniu pomiędzy kilka gałęzi prawa, odmiennych logikach kwalifikacyjnych oraz braku wspólnego, operacyjnego modelu pozwalającego w sposób jednoznaczny odróżnić instalacje rzeczywiście zintegrowane z działalnością podstawową od przedsięwzięć jedynie formalnie odwołujących się do takiego związku.

W efekcie obowiązujący system prawny nie tworzy dostatecznie przejrzystych i przewidywalnych warunków dla rozwoju lokalnych, racjonalnych instalacji biogazowych. Zamiast wzmacniać ten segment jako element gospodarki materiałowo-energetycznej gospodarstw rolnych i zakładów wytwarzających odpady organiczne, system często obciąża go niepewnością interpretacyjną, wielością procedur oraz trudnością w praktycznym pogodzeniu wymagań wynikających z prawa energetycznego, środowiskowego, odpadowego, nawozowego, planistycznego i budowlanego. **Tym samym brak precyzyjnych i spójnych regulacji należy uznać za realną barierę rozwojową, a nie jedynie za problem techniki legislacyjnej.**

Zasadnicze znaczenie ma przy tym to, że biogazownia trwale i funkcjonalnie związana z gospodarstwem rolnym lub zakładem nie jest zwykłą instalacją energetyczną w klasycznym rozumieniu. **Jest ona elementem szerszego układu technologicznego, organizacyjnego i środowiskowego, w którym powstawanie substratów, ich przetwarzanie, wykorzystanie energii oraz zagospodarowanie produktów procesu pozostają ze sobą powiązane.** Jeżeli prawo nie rozpoznaje tej różnicy w sposób dostatecznie wyraźny, wówczas nie tylko osłabia rozwój instalacji racjonalnych, ale również zaciera granicę pomiędzy projektami rzeczywiście uzasadnionymi funkcjonalnie a projektami pozornie wpisującymi się w model rolniczy.

W związku z tym postulowane zmiany regulacyjne powinny być ukierunkowane przede wszystkim na stworzenie jasnych kryteriów identyfikacji instalacji rzeczywiście trwale i funkcjonalnie związanych z miejscem powstawania substratów. Oznacza to

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki”

w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia

Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

potrzebę ustawowego i praktycznego uporządkowania takich elementów, jak pochodzenie wsadu, lokalizacyjne i logistyczne powiązanie instalacji ze źródłem substratów, lokalne wykorzystanie energii, związek technologiczny z działalnością podstawową oraz sposób zagospodarowania pofermentu.

Końcowy wniosek raportu jest zatem jednoznaczny. Dopiero wtedy możliwe będzie stworzenie systemu prawnego, który z jednej strony będzie skutecznie wspierał rozwój racjonalnych biogazowni związanych z gospodarstwem lub zakładem, a z drugiej strony nie dopuści do nadużywania tej kategorii przez projekty, które jedynie formalnie odwołują się do lokalności i rolniczego charakteru działalności. To właśnie takie rozróżnienie powinno stać się fundamentem przyszłych działań legislacyjnych i administracyjnych w tym obszarze.

Szczególnie ważne jest to, aby przyszłe regulacje nie premiowały samej nazwy „biogazownia rolnicza”, lecz rzeczywiste spełnienie kryteriów funkcjonalnych. Instalacja lokalna powinna wykazać lokalny wsad, racjonalny transport, stabilny model energetyczny, bezpieczną gospodarkę pofermentem, zgodność z wymaganiami odpadowymi i weterynaryjnymi oraz spójność dokumentacji od etapu KIP do pozwolenia na budowę. Tylko taki model pozwoli uniknąć zarówno nadmiernego formalizmu wobec małych i średnich instalacji, jak i nadużywania uproszczeń przez projekty, które w istocie mają charakter przemysłowy.

Podsumowanie i akty prawne

1. **Biogazownia trwale i funkcjonalnie związana z gospodarstwem rolnym lub zakładem nie jest zwykłą instalacją energetyczną.** Jej znaczenie wykracza poza produkcję energii, ponieważ łączy gospodarkę substratami, odzysk energii, ograniczanie oddziaływań środowiskowych oraz zagospodarowanie pofermentu w jeden spójny układ technologiczny.
2. **Kluczowe znaczenie ma odróżnienie biogazowni rzeczywiście lokalnej od instalacji jedynie formalnie opisanej jako rolnicza lub zintegrowana.** O takim związku nie powinna przesądzać sama nazwa inwestycji, własność gruntu ani deklaracja inwestora, lecz realny bilans substratów, lokalizacja, wykorzystanie energii, gospodarka pofermentem i faktyczne powiązanie z działalnością podstawową.
3. **Obecne przepisy nie tworzą wystarczająco spójnego modelu oceny takich instalacji.** Biogazownia lokalna jest jednocześnie oceniana przez prawo energetyczne, środowiskowe, odpadowe, nawozowe, planistyczne, budowlane i weterynaryjne, co powoduje niepewność interpretacyjną i różnice w praktyce organów.
4. **Największe ryzyko praktyczne dotyczy kwalifikacji substratów i pofermentu.** Ten sam materiał może być technologicznie substratem do fermentacji, a prawnie odpadem, produktem ubocznym, materiałem rolniczym albo UPPZ. Bez jednoznacznego opisu tych strumieni dokumentacja inwestycyjna staje się podatna na uzupełnienia, spory i rozbieżne interpretacje.
5. **Poferment musi być traktowany jako integralna część projektu, a nie jako kwestia drugorzędna.** Dokumentacja powinna wykazywać jego ilość, frakcje, sposób magazynowania, zabezpieczenia, odbiorców, możliwość nawozowego wykorzystania oraz zgodność z wymaganiami środowiskowymi i azotanowymi.
6. **Ocena środowiskowa nie powinna ograniczać się do prostego wskazania, że powstaje nowa instalacja.** W przypadku biogazowni lokalnie zintegrowanej należy badać zmianę bilansu środowiskowego całego gospodarstwa lub zakładu,

ponieważ instalacja może ograniczać emisje rozproszone, porządkować magazynowanie materii organicznej i stabilizować sposób zagospodarowania pozostałości.

7. **Prawidłowo zaprojektowana biogazownia lokalna może poprawiać bezpieczeństwo energetyczne i środowiskowe.** Wytwarza energię bliżej miejsca powstawania substratów, może wykorzystywać ciepło na potrzeby własne, ograniczać transport oraz wzmacniać odporność gospodarstwa lub zakładu na zmienność cen energii.
8. **Najważniejszym postulatem jest wprowadzenie jasnych kryteriów trwałego i funkcjonalnego związku instalacji z gospodarstwem lub zakładem.** Kryteria te powinny obejmować powiązanie substratowe, lokalizacyjne, technologiczne, energetyczne, gospodarczo-organizacyjne, środowiskowe i dokumentacyjne.
9. **Uproszczenia proceduralne powinny przysługiwać tylko instalacjom rzeczywiście lokalnym i dobrze udokumentowanym.** Nie powinny wynikać z samego użycia określenia „biogazownia rolnicza”, lecz z wykazania realnej integracji z gospodarstwem lub zakładem.
10. **Brak spójnych regulacji osłabia rozwój racjonalnych inwestycji.** Niepewność prawna, rozproszenie procedur i różna praktyka organów powodują, że projekty technologicznie i środowiskowo uzasadnione mogą być odkładane, komplikowane albo zaniechane.
11. **Ekspertyza wskazuje potrzebę bardziej proporcjonalnego podejścia administracji.** Organ powinien oceniać nie tylko potencjalne oddziaływania instalacji, ale również to, czy biogazownia porządkuje istniejący problem substratowy, ogranicza emisje i domyka lokalny obieg materii.
12. **Znaczenie raportu polega na uporządkowaniu problemu na styku technologii i prawa.** Dokument pokazuje, że bez rozumienia rzeczywistego procesu fermentacji metanowej, gospodarki substratami, pofermentem i lokalnym wykorzystaniem energii nie da się prawidłowo ocenić takiej inwestycji.

13. **Wnioski ekspertyzy mają znaczenie praktyczne dla inwestorów, organów i ustawodawcy.** Inwestorzy otrzymują wskazanie, jak dokumentować projekt; organy – jakie kryteria powinny brać pod uwagę; ustawodawca – jakie obszary wymagają doprecyzowania.
14. **Raport podkreśla, że biogaz lokalny powinien być traktowany jako narzędzie gospodarki obiegu zamkniętego.** Jego wartość polega na tym, że przekształca lokalne strumienie materii organicznej w energię i produkt możliwy do dalszego zagospodarowania, zamiast traktować je wyłącznie jako problem odpadowy.
15. **Najważniejszy końcowy wniosek jest taki, że przyszłe regulacje powinny wspierać instalacje rzeczywiście funkcjonalne, a nie deklaratywne.** Tylko wtedy możliwe będzie jednoczesne ograniczenie nadmiernego formalizmu wobec małych i średnich biogazowni oraz zapobieżenie nadużywaniu uproszczeń przez projekty o charakterze przemysłowym.
1. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, tekst jednolity: Dz.U. 2026 poz. 68.
 2. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, tekst jednolity: Dz.U. 2026 poz. 43, z późn. zm.
 3. Ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu, tekst jednolity: Dz.U. 2026 poz. 52.
 4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 października 2023 r. w sprawie szczegółowej listy substratów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej, Dz.U. 2023 poz. 2230.
 5. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 1112, z późn. zm.

6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, Dz.U. 2019 poz. 1839, z późn. zm.
7. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, tekst jednolity: Dz.U. 2025 poz. 647, z późn. zm.
8. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 24 września 2020 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów, Dz.U. 2020 poz. 1860.
9. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 1087, z późn. zm.
10. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, tekst jednolity: Dz.U. 2023 poz. 1587, z późn. zm.
11. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów, Dz.U. 2020 poz. 10.
12. Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 11 września 2020 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla magazynowania odpadów, Dz.U. 2020 poz. 1742.
13. Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 105, z późn. zm.
14. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 sierpnia 2024 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu, Dz.U. 2024 poz. 1261.
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, Dz.U. 2023 poz. 244.
16. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 1130, z późn. zm.
17. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, tekst jednolity: Dz.U. 2026 poz. 524.
18. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 572, z późn. zm.

Przedsięwzięcie pn. „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania Branżowego Centrum Umiejętności w dziedzinie bioenergetyki” w ramach umowy nr KPO/23/1/BCU/U/0018 finansowane ze środków Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności, tj. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)

19. Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego, tekst jednolity: Dz.U. 2023 poz. 872, z późn. zm.
20. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, tekst jednolity: Dz.U. 2024 poz. 12, z późn. zm.
21. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002, Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, s. 1, z późn. zm.
22. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 142/2011 z dnia 25 lutego 2011 r. wykonujące rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009, Dz. Urz. UE L 54 z 26.02.2011, s. 1, z późn. zm.
23. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające przepisy dotyczące udostępniania na rynku produktów nawozowych UE, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 i (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2003/2003, Dz. Urz. UE L 170 z 25.06.2019, s. 1, z późn. zm.
24. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Dz. Urz. UE L 328 z 21.12.2018, s. 82, z późn. zm.
25. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Dz. Urz. UE L 57 z 18.02.2021, s. 17, z późn. zm.